

SACRÆ REGIÆ MAJESTATIS
SUMMÆ FIDEI VIRO,
SENATORI ac CONSILIARIO,
Ut ET
CELSISSIMI HÆREDITARII PRINCIPIS
GUBERNATORI MAXIMO,
REGIÆ ACADEMIÆ CAROLINÆ CANCELLARIO
EMINENTISSIMO,
MULTIS MAGNISQVE AD REGES, PRINCIPES, RESPI-
BLICAS, LEGATIONIBUS DUDUM INGLYTO,
ILLUSTRISSIMO atq̄ EXCELLENTISSIMO
DOMINO,

DN. NICOLAO

Gyldenstålpe

LIBERO BARONI & DOMINO
in Jaskolla & Segerstadh.

MUSARUM ac LITERARUM MECENATI ET PATRONO
INCOMPARABILI,

DOMINO

MEO

GRATIOSISSIMO.

ja age! *Pierides* super æthera mittite
voces

Blandidulas! & dulce melos reso-
nate *Camœna!*

Heliadum croceus genitor, *Clymeneia*
proles,

Corripiunt facili poppismo & voce
Caballos,

Dum pulsant rapidi reboantia climata Cœli.

Atria *Phillyridos* pandit quæ & corniger hircus,
Linquere contendunt, ac horrida frigora brumæ.

Altius attolli cupiunt super æthera bigis,

Et sua *Phryxæ* pecudis jam vellera torrent,

Tyndaridæ fratres geminatas visere cunas

Præproperant, tepidi florentia tempora veris

Monstrantes, itidem mortali sanguine cretis

Gaudia, dum cernunt prægnante libidine turgens

Parturit ut tellus; radiantia prata colores

Utque ferunt varios; agitant ut lilia curtas

Valle virente comas; grati simulacra nitoris;

Ut fertur leni Zephyrus super arva volatu,

Multiplicesque suas mirantur pascua formas.

Pampineus quanto *Bromius* decoratur honore,

Quando *Chii* colles, *Lesbon Methymna* racemis

Exultant, simul ac teneras protrudit aristas

Gargarus accumulans hominumq; boumque labores.

Diva potens frugum *Cerealia* munera trudit.

Semicaper *Faunus*, *Satyri*, *Dryadesque* puellæ

Floribus insultant; pictis induta cothurnis
Delia discurrit, ponens cervice pharetras,
 Arbor cum sylvis viridantia brachia pandit,
 Glandiferasque videt motare cacumina quercus:
 Atque audire licet modulantia cantica turbæ
 Aligerum, queis vere novo sylvestria tempe,
 Vah resonant, pariter repetit convallibus Echo.
 Pan pecorum ductor sua *Menala* rura peragrat,
 Utque boves cernit scabris quæ in montibus errant,
 Barbatosque greges inter carecta latentes,
 Cornigeras vaccas, cum lanigeræque bidentes
 Gutturæ stridenti limosa ad littora balant.
 Majora his videas bona fert nova temporis ætas,
 Gaudia nautarum cum se posuere procellæ,
 Retia cum subeunt examina lubrica ponti,
 Undique *Cyaneum* pulsu cum personat æquor,
 Quæ mea mens tremulis socians sua murmura nervis
 Scribere vix satagit, sed sistit carmina rauca.

Proh superi cuncti! Dî sancti & numina sacra!
 Dî maris & Cœli! mihi quis nunc obuius errat?
 Quis? Nisi jam fallor, custos Soractis *Apollo*,
 Turba novena simul, glomerat jam candida gressum
Parnassî bifidi rodit qui vertice cœlum,
 Visere tendentes subito sic culmina celsa.
 Et me conveniunt, quo nunc sub tegmina rami,
 Confugiam tremulus? miser heu vox faucibus hæret.
Pythius alloquitur complens sermonibus auras,
 Sis, Salvus juvenis, nostris sacrate *Camenis*,
 Purpurei resonas nobis cur gaudia veris?
 Gramina cur cantas ruralia tinnulus ore?
 Cum graviora ferat multo *Parnassia* rupes

Com.

Commoda; floriferi sentit dum tempora veris,

Astræque loci trepidant, fax publica mundi,

Exhilarat cunctos inimico frigore tostos.

Ver *Heliconiadum* juvenis tibi prosit amicum!

Dum plenis calathis redolentia lilia carpis,

Quæ modo distribuunt sacro *Permesside* tinctæ

Pegæsides *Musæ*, pariter *Tritonia* virgo.

Hæc sed contemnit genialis consitor uvæ,

Fastidit *Chloris* ludis celebrata jocosis.

Unde igitur quæras nictantia numina baccis?

Quæ tibi rorarunt dulces *Aganippidos* undæ.

Unde adsit gratus qui te, castosque labores

Aspiciat lepido *Mæcenas* illico vultu?

Hunc vagus ignoras, sed me monstrante parabis

Excubiis clarum, *Musis* venerabile Numen.

Urbs antiqua satis, gelido sub *Parrhasis* axe,

Exsplendet cunctis, *STOCKHOLMIA* nomine felix.

Turribus *Excelsus*, auratis fulta columnis,

Quæ teretes vibrant flammæ, imitantur & astra.

Huc age fer gressus, *Thetidis* vada falsa recurre,

Mitior atq; tuis maneat *cynosura* carinis

Neptunus pelagi *Rektor*que *tricuspidæ* telo.

Invenies *Musis* doctis hæc numina magna,

Et quibus auricomi voveas tua lilia veris.

Illa inter fulget tibi nunc aurata columna (semper

CONDENSATÆ cohors celebrat quem fulgida

Sicelidum, *Augusto* ferit is nam nomine cælos.

Vix est in terris spatiosus angulus ullus,

Deferat atque canat, qui non mansura per ævum.

Cernuus huic *Domino* rutilæ præconia laudis.

Hunc, hunc *Sauromata*, *Gallique* *Britannia* norunt,

Au-

Austriacumque solum, pariter *Germania* culta,
Hunc pingves, *Bataveque* urbes, & *Cimbrica* tellus,
Hic maneat *Svecis* clamant aurata columna!!
UNDECIMUS CAROLUS, REX insuperabilis armis,
Qui fortis Patriæ defendit limina nostræ,
Huic dedit excelsum munus, magni intima Regni
Svedice gentis tractare negotia jussit.

Prole beata cluit fortis *Finlandia* tanta.
Finnorum soboles juvenis quid Namina quæris
O igitur dubius? præsentque domestica quando
Quæ tibi sufficiunt, quorum Excellentia fulgens
Flammigerum satagit radiis transcendere olympum.

I citus, i repeto celsum tu Numen adora,
Auspiciis faustis soteria grata voveto!!
Sic ubi dixisset, periit, solusque manebam
Hæc tacitus fundens vocis modulamina curta;

Inelyte Mæcenas, fulcrum venerabile Regni,
Fax & hyperboreo septem præfekte trioni
Frigida *Panbaico* donet quo *Finnia* thure
Delubris *Charitum* temet? tum *Delpbica* rupes
Actiaco celebris, madidam quæ floret ad auram,
Quâ valeat cithara tua gesta immensa sonare?
O Decus O Patria per te florentis imago.

En tua Legatus, Regis, vox sola salutem
Auspicio superum patriis quæsierat oris.
Quantum *Roma* suo debebat fulgida *Sulle*
Gracia Perianthro, quantum *Macedumque* popellus
Emathio Regi, tantum tibi nosque fatemur.
Obsequiis jam quando piis, stirps candida Divum,
Leucadii jussu, titubans tua limina fulva
Visere contendo; veniam celsissime Patrum.

Exposco supplex, bene me quoque respice ocellis,
Unica cui vivo facilis tua gratia curæ.
Quos mea Musa simul submisso murimure plausus
Eusebia cœtus repetit, quæ dona propinat
Suscipe Mæcenas sincera suscipe fronte,
Atque aurâ vultus memet cumulado serenâ;
Nec spernas rogito submissi dona clientis.
Est tenuis fateor donatio nostra, sed auctam
Pondere vota dabunt, imo de pectore tusa.
Vive diu Cœleste jubar! superûmque superstes
Progenies! Magno Regi! tu pulveris annos
Euboici felix transcendas! fama vigebit
Semper honos nomenque tuum per secula longa.
Ante Polus spargat fragrantia gramina campi,
Concha marina globum *Phæbi* prius incolat uda;
Muscosi fontes *Vulcano* munera præstent;
Niliacofq; bibant latices *Finnonica* rura,
Quam tua se nostris subducat fama labellis,
Suecia quam clarens fileat tua facta per ævum.
Et fuerint quamvis mea condita membra sepulchro
Ipla tamen resonent laudes tibi pulvis & umbra.

ILLUSTRISSIMÆ TUÆ EXCELLENTIÆ

devotissimus & humilimus
aliens
L. Tammelinus.

JUVENI

Solidioris literatura & vita decentissima,

DN. LAURENTIO TAMMELINO:

Philos. sanioris Candidato egregiè conspicuo, Claris-
simorum parentum filio magnæ spei, amico meo
ex animo dilecto;

*Disputatione Graduali sibi viam ad altiora
serpenti:*

Idere te genitum felici, docte satelles
Gratulor Aonidum; prospera fata tibi
Portendunt vis ingenii, robustaque virtus;
Et vigor eloqvii, mens sociata DEO.

His te præcellens donis natura beavit;
Vult fias celebris Palladis arte magis.

Auguror hinc igitur te mox clarescere, votis
Annuat Omnipotens, qui valet, oro meis.

Sic patriæ charus fueris, Claroq; parenti
Solamen præstas, gaudia. Vive. Vale.

*In sinceri amoris tesseram hoc
transmisi σκεδίασμα*

JACOB FLACHSENIUS,
SS. Th. D. & Prof. Prim.

Peri

Pereximie Domine CANDIDATE,
Amice singularis.

ic decet Filios egregios, augere gaudia PARENTUM; sic implere spem venturiseculi; ut Fama illorum ac gloria, in animis, in conspectu Cordatorum hominum triumphent. *Millies recollas consequentias; quæstiuunculas centies excusas; præcepta pariter, ingenti labore manuum, hinc inde corrasa, vidimus; Et, quod rideas, pro miraculo concelebravimus.* Cum tamen in talibus, parum Salis imo nihil, quod Judicium illustrare ac mentem confortare possit, in hunc diem potuimus notare; quia sunt notissima Lippis ac tontoribus, imo plus quam vulgaria. Fugiunt imo effugiunt ista tandem puerilia, *sublimiora horum Annorum pectora; dogmata antiquorum, cum reverentia; aliarum ætatum, cum candore; nupertimi seculi genium, & inventionis ac dispositionis tum eloqvii cultum, singulari indagine lustrant, speculantur, ac in ijs se oblectant.* Hoc modo ostendentes, multa egisse, qui antè nos fuerunt, sed non peregisse; Restare plurima, nec post tot dierum decursum, natorum natis, defuturam materiam, quam non possint adaugendo amplificare, Vidimus Tuum ardorem ac vim in

multis; experimenta & foetus ingenii Tui habemus in manu. E quibus, palmam forte tenet hic Discursus *Paraphrasticus, super notabilem C. Corn. Taciti Locum, Clamant TYRANNI, LICET si LIBET. Clamant aulicorum plurimi LICET si PLACET. Clamant PRAVI HOMINES, placet si sequitur pretium. Clamant VULGARES; nummulum effundam si obtineam iniquum.* Heu rerum tenebras! Heu pectora caeca! putant haud dubie SAPIENTEM POSTERITATEM, non divinis calculis annotare, imo consignare eorum actus, astutiam, malitiam, simplicissimam simplicitatem. Noster communis praceptor TACITUS, singula ista posuit in clarissima rerum luce: docens Historicos! quid sit & quantum laboris, condere HISTORIAM PRAGMATICAM, Novimus quam densus, quam aquilinus, quam incomparabilis est, hic locus: imo seculorum genius! nunc vero planus, coloribus candidus, ac è pyxide evolutus, ambulat in conspectum eruditorum. Faxit DEUS Maximus; Tam imperantes, quam ad parendi officia natos, sic defungi suis officiis; ut post tua fata, non audiant Tempora, suggestus, pulpita, voces gentium, tota Historia, aliud de Monarchis de Senatoribus, de ministris variis *elogium*, quam quod est pietati, justitiae, æquiritati, honestati ac utilitati publicae, planè conforme. Vale.

DAN. ACHRELIUS,

DN. LAURENTIO TAMMELINO,

Philosophiæ CANDIDATO dignissimo, Parentis, de Ec-
clesia DOMINI, & re literaria optime meriti,
filio carissimo:

vandoquidem subitæ saliant in vela pro-
cellæ

Nautis, quæ cogunt ire, redire, ra-
tim.

Sœpe rudens tensus laxandus, sœpe plicandus,

Stringendusque venit, qui modo fusus erat:

Cogitur interdum fractis transcurrere remis

Sergestus. Magni sic fere quique viri

Judiciis vulgi jactantur. Opinio pellit

Invidiam: *David* quod probat ipse satis.

Has hominum sortes, malesana volumina rerum

Detegis: *Electus* fors tamen ampla manet.

Ex animo gratul. festin.

A. WANOCHIUS.

Phil. Pract. & Hist. Prof.

Judenis Præstantissimi

DN. LAURENTII TAMMELINI,

Philosophiæ Candidari solertissimi

instituto honestissimo

ita adplaudit

Heroës Celsi, duri Mavortis alumni,
Quos Bellona ferox nutrit læte cruento;
Semideique Viri quorum præcordia cinxit

Undique, collustrans animos prudentia clara;

Numinibus vestris quæ stent encomia terris,

Posteritasque quibus vulget sermonibus acta;

Mæonii Vates celebrant, monumentaque grandi

Scripta labore Virum. Tydidæ nomina quales

Expressere notæ? Pelidæ gesta que quales?

Alcides fortis vario memoratur ut ore;

Cæsar & Augustus sublimibus usque tabellis

Narratur: Julii nec candida stella filetur.

TAMMELINE capis, Musarum docte satelles;

Ardua tanta animo, doctâ rimaris & arte.

Auguror hinc hederas doctarum præmia frontum,

Vertice gestabis, merito decoratus honore!

L. Mg. licet festin.

DAVID LUND.

Qui super astriferi tabulata nitentia templi,
 Gymnasiarcha sedes, te precor ore pio!
 Auspicium felix casto concede labori!
 Sic mihi, sic musis, gratia grata venit.

PRODROMUS.

*M*ire prodigiosam Iavernionibus, tetra tamen
 ambitionis fuligine conspurcatam, variae lo-
 Etionis hederam, ingenii sui monumentis, lite-
 rato orbi divulgatis, appendit Andreas Alcia-
 tus I. C. ob pulchras aliouin sagacissimi
 animi dotes, & profunde eruditionis uber-
 satem inelytus; dum inter progymna-
 smata, nescio qua phrenesi Lydopticae circumuentus,
 Cajum Cornelium Tacitum (cui Gerardus Vossius, & Justus Li-
 psius, illustrium ingeniorum Antistites, perperam Publico prano-
 men, in plerisque, editionibus vulgo adglutinari dicunt) suis in-
 hiantem gazophylaciis, formidabile pra Paulli Jovii salebrosa con-
 ceptuum cunicula, senticetum, involutis implicatisq, spinis irreti-
 rum, pandere intempestive garrit. Quapropter praecox & stolidum
 hoc ejus judicium, a Balthasare Bonifacio in examine Romano-
 rum Historiographorum nigro carbone pollutum, ne usquam inter
 placita eruditorum amplius scintillet, ad Garamantas, & ultima
 fere Thules littora proscibitur. A Vossio autem, qui ne critici cu-
 jusdam superciliosi confabricare praesumatur criminomenon, excusa-
 tionis velamine callide obnubilatur, dum & ejus iniquum Phan-
 tasma, & auctoris per aera late diffusum splendorem, hac formu-
 la illustrare satagit; Condonemus tale judicium tanto vi-
 ro, & cogitemus ex amore Jovii proficisci. Et quale
 illud, quod idem, & Aemilius Ferretus, ajunt, eum non

latine satis scribere? Quam hoc insipidum! quam insulsum! quis enim non videt, dictio Taciti quam sit elegans, quam tersa, & limata? & tamen major est laus ista, quod nihil eo scriptore vel cogitari possit prudentius. Hocce cavillatorum detestabili paroxysmo obsessi, per plurimi olim Lycophantæ semet ingesserunt, virulenti insar Hemoroidis, venenoso suo aculeo sibilantes, & nescio quas oggannientium glossas effutientes, ut stigma aliquod vafre impuritatis Politicorum huic antesignano inurerent. Budeus imprudens literatorum censor, omnium scriptorum sceleratissimum vocitat, Tertullianus mendacem, Orosius adulatorem, infelici conamine contendentes, latinum hunc esse Xenophontem crudelis ac furibundi cujusdam Tybrii pedia, qua principes ad execrabile tyrannidis crimen, non perfunctorie, non segniter, sed sollicita cura, sed grandi contentione, inbitantur, instituantur, compelluntur. Ast hi debacchatores versipelles, auctoris profundissimi, civilem prudentiam, exorbitantis inscitie abyssu demergere, vesanis machinarum suarum strophis non dum valuerunt; per omnia seculorum namque spatia, Regum favorem, Principum gratiam, optimatum venerationem, & eruditorum quorumcumque felice lacte Minervæ enutritorum aestimationem, bonorem, gloriam, placide absorpserat. Hinc cum primi quingentorum annalium libri in Germania Corbeje, quod ad Visurgim Benedictorum Monachorum *Spolisheiov* erat, a Questore Pontificio Philippo Beroaldo, fuerunt inter reliqua antiquitatum arcana in profcenium lucis e situ oblivionis extorti, a Leone X. *avldoqz* loco, quingentos aureos, liberali vota depromptos, oculis suis inclusit: quod eruditorum crania ignorare Jacobus & Laurentius Theodoricus Gronovii, sine fastidio noluerunt in præfatione ad commentarium τῆς παλαιῆς, (ita enim filiali pietate adducti arentem uppellant) Hinc tanti fuerat apud M. Claudium Tacitum

eit um imperatorem, ut interiora penetralia bibliothecarum, ima-
 gine illius tamquam peristromate conchylio quodvis Tyriq̄ vena-
 stiore, cohonestaret, & decies quotannis, ne vetustatis mucore
 exederetur, describi sollicitè curavit, ac intra latifundia tablinor-
 um publicorum recondi. Verum si hoc veneratione sanguinis
 profectum esse, aliquis falso sibi imaginetur, quod ex familia
 eadem genus duceret; Quid trutinando judicabit bilanx no-
 stra mentis? quod Cosmus Medicus, Hetruria dux, hunc cri-
 tica Historia signiferum, præ omnibus aliis dignum reputavit,
 ab iis qui sceptrorum fulgura vibrant, impigro & pertinaci stu-
 dio evolvi. Vir sane si eundem cum Mureto lituum inflammas,
 grandi prudentia, capaci animo, omnibusq; imperatoris artibus,
 vere excellens, vere clarus, vere augustus. Marose jam deprom-
 mere desisto, delicatas illorum opiniones, quas hac tempestate,
 orbis terrarum gubernaculis fortuna prefecit; qui Taciti dicta,
 sententias, monita, tamquam e tripode prolata exosculantur.
 Sufficiat presentis seculi Doctissimi Viri Heinsii, de coriphæo hoc
 scriptorum, politum præconium, videlicet apud illum radicatas
 fuisse occultam quandam, & mysticam haruspicinam, quæ, non
 vânas hominum mentes, non fallaces avium volatus, non im-
 pura animantium exta, sed Regum corda, consilia, cogitationes-
 que admirabili dexteritate scrutaretur. Inq; omnibus linearum
 cancellis ab illo adumbratis, meram esse prudentiæ medullam,
 quam stylo compresso, lingua Svada labelloq; Pithus graphice,
 decircinavit. Intelligenter etiam hujus scriptoris subodoratur ge-
 nium Plinius Cæcilius Novocomensis Plinii Veronensis Nepos.
 lib. II. Ep. XI. qui dum omni genere laudum eximie illum cu-
 mulasset, pomposam hanc superaddit *Ἰνὴ ἐστὶν*, quod eloquentis-
 simus fuerit hocq; eximium habuisse ut *ὀμνῶς* diceret. Ita lue-
 sulentissimis adductis laudum testimoniis, hausimus C.C. Tacitum,

a primo statim expresso vagitu, una cum numerosa obtrectantium caterva, doctorum suorum habuisse Mœcenas gradissimos, qui nomen illius a profundissimo oblivionis barathro, vitam a defecatis voluptatum lupanariis, dicta a virulento malevolorum morsu, liberarunt, extulerunt, mundarunt. Omnia vero propter meritum tanti Historici, nam quæ in ore mortalium lingua usq; adeo soluta, & facetiis copiosa, quæ tam volubilis lenociniisque abundans dicendi facultas, quod Orationis acumen, tam exquisitum, tam purum, tamq; sincerum, ut vel minimum virtutis punctum, debito honoris cumulo exornare valeat. Certe in Romanorum antiquitatibus extricandis, grande Tacitus attulit adjuvmentum, cum enim ab excessu Divi Augusti, Tyberii Cæsaris tumultuosa molimina, venturae posteritati communicare, cum sui nominis nunquam intermoritura gloria vellet; omnia tam magna quam minima, ut doctorum de ipso grato susurro tumultuantur placita, gnaro studio prosequabatur. Quippe non tantum sanguinolenta concurrentium inter se exercituum praelia, tubarum clangores, caballorum spumantibus frenis hinnitus, concrepantium armorum raucos sonitus, truculentissimorum militum fremitus, hinc ululatus cadentium, inde garritus devastantium, stylo feroci delineat. Non tantum copias in hostem concitare, aciem signis toto campo volantibus perpolire, enses inimicorum cruore fœdare, per trucidatorum corporum acervos cursitare, hostiles agros populari, ferro & igne omnia vastare, accurato contextu informat. Sed etiam quod uberiores honoris meretur premium, certamina plebis cum optimatibus, proscriptiones civium, delatorum incidias, suspectam principibus privatorum potentiam, perniciem innocentium, regnorum occasum, Rerumpublicarum & Imperiorum privilegia callideq; tyrannidis secretiora mysteriis Eleusiniis abdita eruit, prodit, explicat.

Est plus justo sarcasmo delibutis ingenii indivisus sum, qui tamdiu propinquiori sacramento auctori obstrictus, in construendo elogiorum illius albo hereo, non diffido tamen apud omnes cordatos, & emunctioris homines naris, excusationem pietatem in politicorum hunc Magistrum consecuturam; utpote ex cujus locupletissimo penu Materiam discursus inauguralis depromsi, selegi, extuli. Nunc memet cohibebo, crenam liberius strepentem comescam, inq; Tacitum amplius nullum propensioris affectus contestabor symbolum, & gaudeo id aliquando in mentem venisse; nam quamdiu sacris taciturnitatis compedibus constrictus conticesco, e transverso magno fragore ductissimorum capitum exaudio crepitania judicia, quae fortassis dum ilia excavata malevolorum rodunt, sudes etiam erunt collyriis illorum, qui me indignum autumant, vel in laudem, vel vituperium, tanti scriptoris imbecillum calamum relaxare. Et quoniam ratum fuit amovendo hic silentio subsistere, ne modum excedam fiet. Supprimo itaq; quid de virido hujus historiographi pectore protulerunt, literarum germani proceres? Quid Doctissimus Bodinius? Quid nunquam sine honore commemorandus, Flavius Popiscus? Quid Vir acerrimi judicii Sidonius? In Epistolis ad Polemium, in Panegyrico ad Anthemium, in Epigrammatibus, & infinitis aliis locis. Quid deniq; memorabilium virorum per universum hujus mundi Amphiteatrum Palladia? quae uti hactenus ita in posterum, fecundissimi auctoris, civilem multo sale respersam calliditatem, cum eterna nominis ejus veneratione; ebuccinare, propagare, & disseminare allaborabunt. Quorsum autem hic apparatus? Quorsum verborum iste fragor? paucis exponam. Quotiescunq; Ego inter Apollinis ad Parnassum Musarum Aboensem juratos satellites infimus, C.C. Taciti oracula, ad stateram sani judicii caste revocarem, librosq; Annalium ac-

curatori scrutinio percurfarem, fufpicienti fimilis inter amplexus
 ejus hafi, quia non tantum florentiffimorum capitum argutias,
 non linearum lententiofas eloquendi formulas, fed etiam fingula
 verba, fingula dicta, meram fpirare plena follibus politia fuccum
 annotavi. In lib. autem I. Cap. IX. & X. populum Romanum
 Principis fui Divi Augufti exeqyialia celebrantem, inceffamq;
 multitudinem hieroglyphica meditantem, poftquam introfpexi,
 non fine ingenti admiratione prudentum confilia, fapientum ju-
 dicia, & inferioris fubfellii hominum folacismos exaudire, &
 altiori indagine ruminare, condignum reputavi. Augufto enim,
 debito mortalitatis decedente, Romanum imperium ingens attu-
 iffe damnum videbatur. Alii defunctum tam mitem, tam
 placidum, tamq; gloriofum Imperatorem querebantur, alii fu-
 turi Tyranni afperam crudelitatem extimefebant. Atq; hinc poft
 fata morte prævienti, varii fuerunt fermones, varia judicia,
 parie altercationes. Quæ omnia dum penitus animo meo in-
 fixa hærebant, & fpecimen aliquod Graduale (ut vocant) Am-
 pliffimæ Facultati Philofophicæ demonftrandum erat; indultu
 eorum quorum inter erat; fvaflu Celeberrimi Præfidis, ductu di-
 ctorum capitum, materiam DE JUDICIIS MORTALIUM
 CIRCA FATA MAGNORUM VIRORUM fuffragando delegi
 mibiq; adoptavi. Illam quidem auguftiorem præ fe ferre ex-
 cellentiæ dignitatem, non diffiteor, quam ut ad trutinam ju-
 venilis mei cerebelli examinetur. Judicium caftum, ingenium
 exquisitum, animum belleboro prudentioris intellectus purga-
 tum, tam intricata requirit materiæ indoles. Interim meos con-
 ceptus in argumento tam fublimi, tam arduo, tam abftrufo, nullo
 pavore venerabili circumfufus aperire non verebar. Vocum tam-
 men differentias, conceptus coherentiam, facundiæ puritatem,
 & manufcriptorum concordantias, quibus fcatent feleftiffimorum

commentariorum tomi, examinando conciliare fastidivi. Iis enim componendis, & resolvendis, suam operam collocarunt præter Johannem Fredericum Gronovium, J. Lipsium, Rhenanus, Ursinus, Muretus, Pichenas, Mercerus, Gruterus, Acidalius, Grotius, Freinshemius & multi alii; Meum levi brachio, stylo simplici, studio qualicumq; civilis prudentiæ medullam, intra claustra, compressorum vocabulorum delitescentem, eruere & palam producere unicum erat propositum. Omnia ad amussim præscriptam a Johanne Henrico Bœclero, in Commentatione ad Taciti primordia Annalium. Idem enim sine rubore de illo testor, quod Christophorus Forstnerus Austrius, olim de Trajano Boccalino, videlicet illum esse caudam & caput meæ scriptiõnis. Interæa vero temporis dum hanc libero spiritu susceptam spartam, pro virili adornare pertinaci sedulitate aditor, proborum quorumcumq; judicium, cordatorum humanitatem, & bonorum omnium infuscatam uerè desidero, expecto, præstator. Vos Theonum & Aristarchorum deperditæ icones, censors mei discursus non efflagito, ex iis enim petulantissima maledicentiæ vestra virus effundendo Apulejanam quandam μετὰ νόσφωσιν, & plenis cachinnis ridendam μετὰ ὀξεύων, facile transformabitis. Sed obserate moneo tumescentium labiorum vestrorum garritus, ne aliquando suspiria sanctorum animorum, in capita fortunasq; vestras exardescant; ac Dira furiali carmine comprecata, quotquot faucibus Erebi continentur, spurcam averni pestem, fœdam rabidi Draconis spumam, & quamcumq; fabricare possunt perniciem, in vos aliquando effundant. Cum demum dignas improbitatis & scelerum vestrorum dedisse pœnas, cum perpetua ignominia deplorabimini. Sed Heus prodrome, satis jam, satis inquam ad nauseam usq; buccas inflasti, nunc conticesce, & num frangendo nucem nucleum inveniam experiar.

80
CAPUT. I.

§. I.

omune & tumultuosum hoc, in quod nos natura duxit, theriotrophium, quoties serua ruminacione pensulare, & circumspicere vacat; toties illud nihil aliud esse quam miseriarum, calamitatum & ærumnarum confusum, execrandarum voluptatum & flagitiorum detestabile chaos, deprehendo.

Ubi omnibus eadem est nascendi conditio, eadem vivendi moriendique lex, ex satione conceptuque concreti parentum, in maternæ alvi obscuris latebris, ad tempestivam gignendi maturitatem claudimur, in natalem explosi lucem, a miseria, ab ejulatu, a lacrymis vitam ordimur. *Non delitescunt maternis in angustiis mollius meliusq; Regum magnorum fetus, non levant pariedi difficultatem fasciæ auro simbriatæ, non excludit vitæ prodeuntis acerbitatem in purpura nascendi fortuna.* Et deniq; uti inchoandæ, ita pertexendæ vitæ stadium, æqua omnibus lance natura parens admittitur, omnibus calamitatum & anxietatum austerum porrigit poculum, metus & doloris dubiam exponit aleam, per ancipitis fortunæ catus, per varia rerum discrimina ductos, obluantem tandem fatis animam, hospicio sui contubernii divellit. *Quam casta sunt verba Edonis Neuhusii, in Theatro ingenii humani. Omnes acerbissimis in vitæ curis torquemur, non minus in futuram anxii, quam solliciti in præsens, etiam præteritorum recordatione obstupefacti. Ingressum primæ lucis infantili ignorantia, progressum labor, egressum dolor, cursum omnem error, sollicitudo, anxietas, obsidet. Sæpius vix satis diu vexati, dejecti, micisq; ludibriis expositi, vix baculo miserimæ senectutis innixi, vix dimidium curriculum absoluci, curvatam falcem fatali depopulandi privilegiis munita Mors ultima linea rerum extendit.* Non terrent grandævos illius oculos, sceptrorum fulgura

gura, non armorum illidentium fragores, non Principum heroici spiritus. Non opitulatur sapienti, cranii illius mira profunditas, non juveni generosa florecentis animi indoles, non Puellæ purpurascentium genarum & labiorum minium, sed omnes dominio illius subjecti, alios febris, alios tabe, alios angina, alios epilepsia, alios apostemate, alios spalmo, alios pneumonia, alios stranguria, perdit, consumit, enecat. Sed quid sapientes? quid Jvenes? quid Puellas moror? altius semet cogitationes meæ ad pensitandum mortale ludibrium ingurgitant. Unde Rerumpublicarum casus, Regnorum ruinas, Principum diversam fortunam, credis exardescere? nonne perniciofa hæc exitia, intempestiva sua laniena carnifex omnium mors infert? dum vel consiliariorum abundantiam, vel militum copiam, vel reddituum proventum, vel ipsa Regnorum capita rapit, & diminuit: Unde ut jam alia taceam, sæpiuscula interregnorum spatia, & fatales rerumpublicarum periodi oriuntur. Nam quantum mortuo capite Regno adfricetur incommodi, quam anceps fortuna offeratur thespera, luculentum documento esse possunt etiam velocissima de expiratione Principum nuncia, videtur enim fama præpes per aërios tramites volare, & sæpe ante ipsam mortem rumorem spargere. Quod ex Ammiano Christophorus Forstnerus observat. Nam antequam Maximus Tyrannus occisus esset in Gallia, Romæ in circo Maximo populus incertum ratione quadam percitus, an præfagio, Sylvanus devictus est, magnis vocibus clamavit. Elisabetha Angliæ Regina, quo primum die decubuit, in Gallia istam abiisse ad plures innouit. Unde Prudentum solennis orta est resolutio, ne salus publica perturbetur, ut illi qui secretorum Regionum arbitri sunt, excessum Principis celent, vitam transactam suppriment, usq; dum omnibus necessariis observatis, de certo successore sit transactum & prævisum. Adferam Exemplum dilucidum, de quo ulterius consule Forstnerum, Suleimano Turcarum Imperatore, inter castrorum strepitus defuncto ad Zigetum, Muhametes purpuratus, ne res vulgaretur

Medico occulte jugulato, tamdiu vitæ cum morte commutatio-
nem secretam habuit, donec filius Selymus Constantinopolim
advolens, in sede imperii paterni consideret. Memorabilis etiam
est consternatio plebis Romanæ, dum Cæsaris Augusti valetudi-
nem, vel ire in melius, vel tamdiu ingravescere, donec morta-
litate impleret, expectabant; Dolo fœmineo versuto eludebantur,
*acribus namq; custodiis domum, & vias sepserat Livia, latiq; in-
terdum nuncii vulgabantur, donec provisus que tempus monebat,
simul excessisse Augustum, & rerum potiri Neronem, fama ea-
dem tulit.* Tacit. l. I. An: Hoc autem nuncium, cum tympana
aurium illorum pulsaret & omnem curam fata vicisse, Cælarem-
que in sua principia resolutum esse intellexerunt, quam fuerunt
anxii potentes, quam consternati milites, quam conturbati reli-
qui, P. Velleius Paterculus in Hist: Rom: lib. II. c. CXXIV.
depingit. his verbis: *Quid tunc homines timuerint, que sena-
tus trepidatio, que populi confusio, quis orbis metus, in quam atro-
salutis exitiisq; fuerimus confinio, neq; mihi tam festinanti expri-
mere vacat; neq; cui vacat potest. Id solum voce publica dixis-
se habeo: cujus orbis ruinam timueramus, eum ne commotum qui-
dem sensimus, tantaq; unius viri majestas fuit, ut nec bonis, ne-
que contra malos opus armis foret.* Qualis igitur, quantumque
fuerit in communi vita Augustus Cæsar, ulteriori cura dispi-
ciamus.

§. II.

Primus, si chronologis assentiri fas est, qui quartæ Monarchiæ
post fustum & devictum Pompeium auspicia dedit, erat Cæsar
Julius Cæsar, dux fortitudine robustus, doctrina celebris, perq;
totius vitæ spatium constantia incomparabilis. Hic quem spiri-
tum prælio, furialia enim & exitialia infinita gessit, debuerat,
execrabili supplicio reddidit, cum a Cassio Marcello, & D. Bruto
postquam Cimber Tullius ab utroq; humero togam apprehen-
disset, turpiter viginti tribus vulneribus confossus, obtruncabatur,
moriens, stagnanti cruoris uligine, curiam sedans, qui terrarum
orbem

orbem civili sanguine vivus impleverat. Post crudele hoc & *ἀνάνθρωπον* facinus, Octavius Augustus Monarchiæ ulteriorem propagationem suscepit, Imperator omnibus omnium gentium ac populorum viris, magnitudine sua gloriosa inducens caliginem; ideoque consulari M. Tullii Ciceronis, non mediocri adjecit decus, natus eo anno nobile & illustre hoc Heroum pignus. Quam primum imperii fasces ipsi in manus traditæ fuerunt; omnium magistratum vim atque potestatem, solus obtinere inhiabat. Initio statim Triumviri titulum una cum Antonio & Lepido arripuit; tyrannidem oppressa jam Repub: honesto nomine, veluti specioso quodam mangonio celans; Hoc autem exuto utpote exiguum generoso pectore, Consulatum, altissimum post abolicum Regale sceptrum in Romano Imperio fastigium, in se derivavit. Tarquinius enim superbus, septimus & ultimus erat, qui apud ingratisam & ex nequitiarum omnium colluvione concretam multitudinem regale solium ornavit: Hujus filius sextus Tarquinius, cum Lucretiam, quam Romanæ castitatis immortale decus falso autumant, corpus suum elocantem, militiqve substernentem stuprasset; postea ob leve hoc crimen, nullum amplius Regale jugum, usq; ad tempora Julii Cæsaris, ad usum & exercitationem turpissimorum facinorum dejecta hæc turba toleravit. Sed in locum hujus Consulatum annum & vagum magistratum ordinavit. Hunc cum obtineret Augustus, etiam Tribuniciam potestatem tam plebejam quam militarem arrogavit, ob fastuosam ipsis concessam auctoritatem alleclus, nam hi quidquid fas nefasq; erat potuerunt. Quapropter Muretus: *Tribunorum plebis maxima erat auctoritas, ut qui cunctis aliis magistratibus intercedere, eorumq; conatus impedire possent: (nam si unus tribunus dixerat, veto, irritum erat quidquid agebatur) cum ipsos quoq; consules, nonnunquam obtorto collo in carcerem traherent: cum senatus consulta arbitrato suo rescinderent: tum, quod caput est, Sacro Sancti essent: ita ut eos violare aut impios attingere piaculum haberetur.* Ne vero recens hoc ejus

imperium, vel maturum dominandi ætium, vel insperatam rebellionem, vel subditorum morositate, concitaret, prudens aggressus est consilium, monente Davide Mevio Icto, & Juris in Academia Gryphiswaldensi Professore, postea summi tribunalis Regii quod est Wismariæ, Vice-Præside, in Tacito suo Politice resolutio, uti decet inter feroces gentes recenter occupato imperio. Militem donis, populum annona, cunctos dulcedine otii pellexit, certamina potentum, avaritiam magistratuum, ambitum legislatorum, censoria correctionis acie prohibuit, præparatoque omnium favore, summum in imperio dominium arripuit. Quæ omnia his verbis delineat Tacitus: *Insurgere paulatim, munia senatus, magistratuum, legum in se trahere, nullo adversante; cum ferocissimi per acies aut proscriptione cecidissent: ceteri nobilium quanto quis servitio promptior, opibus & honoribus exollerentur: ac novis ex rebus aucti, tuta & presentia quam veteris & periculosa mallent. Neq; provincia, illum rerum sistum abnucebant, suspecto senatus populiq; imperio ob certamina potentium, & avaritiam magistratuum: invalido legum auxilio, quæ vi, ambitu, postremo pecunia turbabantur. Proh Deum immortalem! tantum ne etiam tum temporis, auri sacra fames valuit? ita affolet in corrupta republica, vis, ambitus, argentum, omnia possunt. Hinc lamentatio Christophori Forstneri, quam vellem! non hac infirmitate Europe nostræ provincia pene omnes laborarent. Nisi me omnia fallunt, fumus erunt, aut vehementissima, & ingratiissima medicina pellenda erit tanti morbi vis. Proporro vero ut adhuc dum confirmaret auctoritatem Imperatoriam, subsidia dominationi acquisivit, sceptrum ob metum extraneorum, & peregrinorum, propria familia munivit, & quoniam æternitas a diis puniretur, nullaque progenie mascula bearetur, sororis Octaviæ gnatum Claudium Marcellum, successorem elegit; adolescentem ut placet V. Paterculo, ingenuarum virtutum, tantæq; fortune in quam alebatur capacem, sed hujus vitæ tedam, dum adhuc admodum Juvenis esset, Parcarum inimica manus amputavit.*

putavit. Ideoque M. Agrippam, qui filiam Juliam toriconfor-
 tem habebat, extulit. Tyberium Neronem & Claudium Dru-
 sum privignos, imperatoris nominibus auxit. Erat hæc Julia
 mulier, neq; sibi, neq; Reipub. felix uteri, quamvis filios Cajum
 & Lucium in lucem edidisset. Nam ut marito satis præventio,
 Augusti excessum videre prohibitum fuit; ita neuter filiorum, qui
 tamen una cum Patre Regni moderamen incentivo desiderio ex-
 petiverunt istius dici punctum attingere. Nam quam primum
 Agrippa, aërbo (ut cum Poeta loquar) funeremersus erat, Livia,
 vetula quovis impostore ferocior, ambobus natis, dolo necem
 paravit. Lucium euntem ad Hispanienses exerentis, Cajum re-
 meantem Armenia, & vulnere invalidum, crudeliter interemit.
 Hinc Lipsii tale de illa testimonium: *Nata exitio Reip, hæc mu-
 lier & suæ domus, sed bene quod Tacitus unquam dissimulat frau-
 dem ejus & scelus.* Ultimo, solus Nero privignus superstes erat,
 nam & Claudio Druso pridem *σώματα καὶ ψυχῆς διάλυσις*
 contigerat. Hic in collegam imperii & consortem tribunicie
 potestatis assumebatur, ipse autem & mater illius, ita devinxe-
 rant Augustum, ut nepotem unicum Agrippam Posthumum in in-
 sulam Planasiam projiceret, rudem bonarum artium & robore
 corporis stolide ferocem; omnemq; Imperii curam ipsi deman-
 daret, & Germanicum Druso ortum per adoptionem Tyberio
 adsciri juberet. Tandem vero, cum gravescere valetudo divi
 cœpit senis, tum scelus Livie execrabile suum virus ejaculavit,
 vitamque marito venenoso sicuum mortu eripuit; ut Tyberius
 Nero filius, maturius ad Imperium perveniret, mortifero crimi-
 ne famam & vitam contaminans. Sed quæ te pestifera & fune-
 sta mulier Livia furæ adegerunt? ut in proprium conjugem in-
 festior esses quam hostis, quæ rabies animum tuum obsedit? ut
 tam cordatum senem toxico necares, Quæ te ingenii violentia
 unquam æquabat? Quando ignium globis in circulo suo gradi-
 ens mundi fax, factum in terris sceleratius vidit? Quis omnium
 mortalium a primo principio rerum & gentium tam sædo se

particidio obstrinxit. Quæ barbaria tam nefarium & truculentum editum facinus cognovit? O tragici sceleris prodigiosum exemplum! O crudelitatem inauditam! Sed generositatem & prudentiam Herois dum viveret cordatissimi & in saga & in Toga, neniæ ipsi a populo Romano consecratæ nobis aperient, itaq; quid recessu contineant placide inquiramus.

§. III.

Postquam Lethæa pocula Octavius Augustus secundus Monarchiæ Romanæ restaurator absorpsisset, decora funebralia imperatori digna fieri Patres curarunt, demortuum cadaver senatores humeris imposuerunt, per portam triumphalem in campum Martis transportarunt, rogo cremandum tradiderunt, totumque sepulcretum, ut ritus illorum postulavit, pretiosissima & splendidissima elegantia cohonestaverunt. Inter fluctuantem multitudinem Mausoleum defuncti aspectantem, mirus varius & multus erat sermo, alii encomiorum adoras, alii reprehensionum catalogus erexerunt, plerique vana admiratione perculsi attoniti steterunt. Horum judicia Cornelius Tacitus, stylo terso & sicco describit, illaq; vel in judicia vulgi vel judicia prudentium partitur ab initio Cap. IX. ad calcem c. X. quæ omnia Schematibus Politicis illustrare ea tamen quæ par est brevitate decrevi.

§. IV.

Circa exequialia molimina, non amplius simulationem, non *παραεργίαν* Tyberii rumoribus differebat civitas, sed occasione funeris in inanem *λογομαχίαν*, hominum resolvebantur ora; aliter multitudo inferioris sortis (hanc enim per plerosque intelligit Tacitus) aliter illustria ingenia diserebant. Vulgus, sicut solet, cum excelsa non capiebat, sordida & obscura vano stupore, & incondito susurro mirabatur, cum publica & sublimia imperii magnalia non intelligeret, ad fortuita, inania, & in extremis posita, animum & loquelam vertebat, eum latentia rerum viscera penetrare non valebat, summum corticem & obvia specie

stulte lambebat. Aliquid augurii colligebat, quod eodem die, ac consularum susceperat, lumina clauderet, Augustus nempe XIV Kal: Septembris, sive *ἑννεα καὶ δεκάτῃ τῆς Ἀυγούστου*, ut habet Dio, & ex eo Zonaras, & ante utrumq; Svetonius, consentiente Bœclero. Observabat insuper, quod Nolæ intra eroundem parietum claustra, ac in eodem cubiculo, quo genitor Octavius animam exhalasset, atroci morti succubisset. Veniebat porro in argumentum admirationis, quod solus & hoc quidem antea inauditum XIII. consularum gessisset, quod Tribuniciam potestatem, per annos XXXVII. usurpasset, quod Imperatoris nomen XXI. adeptus esset. Quæ omnia infra opiparum animo parabant edulium.

S. V.

Nunc ad *Ἐπίφρασι* textus circa questum vulgi, pleno gradu contendam. *Multus hinc ipso de Augusto sermo plebiscitum vana mirantibus*: Ea est fors illustrium quoq; mentium, ea post lethum conditio, quia universo populo, malignum aliq; quod virus inest & querulum semper in imperantes; Quod enim Principi communi adhuc fruente aura, metus pensare vetat, id effrenis linguæ licentia, traductis vitæ diebus, recompenfat, uti paucis indigitat David Mevius th. 59. Hunc mundanum intuens lusum Seneca, occasionem gravis consilii monitione petit: *vestra facta diuina, rumor excipit, & ideo nulli magis cavendum est, qualem famam habeant, quam qui qualemcunq; habuerint, magnam habituri sunt*. Parili ratione Dio hæc verba combinat: *καὶ πολυπραγμονῶσι πως πρὸς τῶν δειχόντων γεγονόμενα καὶ οἱ λοιποὶ πάντες ἤδιστα*. *Omnes homines libentissime acta principum perscrutantur: Eaq; inquit Bœclerus, cum alii temporibus sui rumoris argumentum faciunt, tum post mortem cuiusq; sollemniter & collecto cumulo examinant, laudibusq; extollunt, aut vituperiis onerant*. Ubi observare conducit, quod posthumus hic plebejus qualiscunq; demum sit

garricus, non parum roboris ad veræ gloriæ fidem colligat, utpote quæ libertatem, quæ simplicitatem, quæ ingenuam veritatem secum conjunctam habet, sicut vice versa in tyrannorum infamia notanda, validè illum inniti sinceritatis talo, absq; omni dubio suspicor.

§. VI.

Fomentum palmarium admirationis erat: *Quod idem dies* *Accepti quondam imperii princeps, & vite supremus. Quod* *Nole in domo & cubiculo, in quo pater ejus Octavius, vitam finivisset. Vah superstitionem! insigne apud Gentiles barathrum erroris, cujus beneficio Cimmeriis obruti nebulis, tot inanes commentationes, tot auguria, tot ludibria commenti sunt. Sed in hoc campo mihi alieno equum provocare desisto. Qui iis delectatis, evolve Gerardi Johannis Wossii Theologiam gentiliam, præcipue lib. i. cap. III. & horum *διουδαιμωϊαν* vel *εἰδωλολατρείαν* festive lector, valde sinuosis mazandris involutam esse intelliges. Interim & hic attende, seposita scrupulosa superstitionis conscientia, occultam inesse & temporibus & personis, fati dispositionem, quam si non credere tamen observare ad minimum conducit. Egregia ex Thuano tradit Exempla Christophorus Forstnerus, quorum unum huc transcribo, Anno Christi MDLXVII. Gotha, & in ea Joannes Fridericus Saxo, die quam Misericordias Domini vocat Ecclesia, captus est: qua die ac pene hora ante XX. annos Joannes Fridericus septemvir, ejus Parens apud Mulbergam a Carolo V. acie victus atq; captus est. Unde factum hujusmodi prodigiis observatis, sunt qui certos statosque dies, sibi suisq; felices aut infastos esse, sive vera sive imaginaria observatione notarunt. Turcæ totum mensem Augustum conatibus suis felicem esse gloriantur. Egregie ulterius disserit prænominatus Forstnerus: *Ceterum ut temporibus, ita personis quoq; certa omnia inesse creditur. Indeq; notatum est, regna, & imperia plerumq; vel concidisse, vel saltem insignem subisse mutationē, sub principibus cognominibus primis imperii auctoribus.**

Persa.

Persarum regnum sub Dario & Cyro captum, altero Dario imperante corrui. Libera Roma facta est, auctore L. Bruto; in dominationem recidit temporibus M. Bruti. Constant: Magnus imperii Bizantini fundator fuit; quod eversum atque ad Turcas translatum est, imperante Constantino ex familia Pauleologorum; & horum uterq; matrem habuit Helenam nomine. Hac quid sunt quam

Sydu, & occulti miranda potentia fati?

Verba supra posita ipsius Historici, sententiarum apud auctores sufflaminat divortia; Triplex enim numerandiratio imperii Augustæi. Alii ab Asiaca pugna devicta IV. Nonas Septembres, alii a sexto ejus consulatu VII. Idus janua: cum Imperium illi a senatu firmatum, datumque cognomen Augusti. Alii a primo consulatu, scilicet quod is gradus & aditus ad reliquos honores, is fuit XIV. Calend. Septembres. Ultimam sententiam, utpote potiore, potiores arripiunt Commentarii, Lipsius tamen mediam, propter verba quæ lapidi viderat incisa Narbone.

S. VII,

Neqve vim Majestatis Octavianæ, neq; modum invadendi plenum dominium, susurrum sordidæ plebis intellexisse οὐδὲ καὶ μὴ φανερώς detegit Historicus noster, dum hæc sequentia admirationis momenta combinat: *Numerus etiam consulatum celebrabatur, quo Valerium Corvinum & C. Marium simul æquaverat: continuata per septem & triginta annos Tribunicia potestas; nomen imperatoris semel atq; vicies partum: aliæq; honorum multiplicatae aut novæ. Ita se gessit per totius sui ævi spatium Augustus Cæsar, ut duraturæ μοναρχίας auspiciâ proderet, Popularem Romanorum effervescentem libertatem frangeret, dominationes & imperia extraordinaria cum ordinariis conglutinaret, omnemq; regendi facultatem in unum transmutaret. Sed quomodo? an vi & arrogantia? an ferro & excidio? an depopulandi præcipitantia? an deniq; furiosa volubilitate? minime: sed maturo consilio, sed adjuutorio legum, sed ἡσυχῆ ᾗ ᾗ, & paulatim proripiens jura Majestatis occupavit.*

Inprimis Triumviralem societatem oligarchicam, cum Antonio & Lepido constructam obtinuit. Postea iisdem jugulatis, & fractis partibus Brucianis, Cassianis & Pompeianis, nomen hoc non immerito pridem omnibus inuisum, abdicavit, & ad civiles Magistratum titulos admoventi gestiebat, ut ordinatio iure & statu libertatis usitato, cuncta machinari videretur. Consulatum itaq; grande in Regno Romanorum eminentiæ fastigium adhibito senatu veluti vestispicio sibi induebat: Etiam Tribuniciam potestatem, per omnem vitam plebiscito concessam, Sacro Sanctam & inviolabilem fecit, hoc *πλάσμα* & *εὐρημα* comminiscens, ut posset pleraque quibus roborabatur summi imperii dignitas, veluti legibus concessa expedire, & sub specie tuenda plebis ut Tacitus exprimit. Quapropter etiam Tribunicatus ab initio in Repub; libera institutus atque comparatus erat: Licet Tribunus propter Patricios nominari noluit, Tribuniciam potestatem tamen maximam retinuit. Sicque Imperia quæ hactenus penes senatum populumq; resederunt, in unum transferbantur, donec *δυναστεία* institueretur, & unius fieret quod antea plurium fuit Imperium. Sagaciter de multisario Augusti gubernaculo, jocularatur Bœclerus in annotatis ad cap. II. Annalium: *Agedum induat larvam histrionalem Augustus, & drama suum agat, ut deniq; judicari possit, an satia commoda vita & imperii mimum transegerit. Ecce procedit primum habitu specieq; Consul, mox in concionem populi quasi Tribunus prodibit. Summum illud purpuræ decus, in Augusto resplendescbat veluti fastigium quoddam auctoritatis Aristocraticæ, sic enim prænominatus commentator: Consulii nomen legitimum est, civile est, patrium est, & quod magis ad rem facit, consulii nomen ita excludit regnum, ut tamen non parum retineat de regia potestate. Quæ omnia prorsus oportuna Augusto erant. Invaserat principatum civilibus & luctuosis armis, itaq; ex violento dominatu redigendum erat imperium justum, legibusque & amicis & conformae: Quomodo hoc fieri poterat? inquit Bœclerus,*

nisi

nisi assumptis insignibus & vocabulis quae libera Respub. & amavit & jactavit, Non potest senatus gravare consulem, quia pars senatus est. Non populus aspernari vult Consulem, quem suffragiis suis designavit. Ergo, quod felix & faustum sit, in posterum Augustus si quae regio more ager, non ager ut Rex cujus arbitrium pro lege est, sed ut Consul, cui lex arbitrium permittit. Tam circumspiciam prudentiam, tam ingenuas imposturas, tamque subdola machinamenta, novus hic Quirinae libertatis supplantator exercuit, adeo ut mirum sit oleum civilis sapientiae, unius pectus tam profunde irrigasse. Certe non minimum erat, consulatum gerens, illum pro libero arbitrio dispensavit, illum cum visum erat, & quamdiu ac quoties visum erat retinuit, illum modo paucis mensibus, modo paucis diebus, modo paucis horis administravit; usque dum omnem hujus *ἀνομαλίας* calliditatem tandem effectus subsequeretur imperium videlicet *μοναδικόν*, sibi quae soli quoad omnes partes, & quoad totam latitudinem subjectum, & quovis observantiae genere obstrictum, illibatam igitur hunc eminentioris fastigii gradum per XIII annos custodivit, quoties ne unus quidem patriciorum antea. Imo, quae Aufonii pro singularibus habuerant exemplis, Valerii Corvini qui sexies, C. Marii qui septies consul prodierat, nunc aequata ab uno esse dicebant. testatur idem Muretus: *Tertii decimi consulatus memoria extat & in veteri quadam inscriptione apud Fanestres, etiam Statius in silvis:*

*Ter latio deciesq; tulit labentibus annis
Augustus fasces.*

Tribunicia potestas Augusti egregium praebuit Democratias simulacrum, quod facile imaginem Monarchiae recipere pote erat, & sub hoc involucre summo conamine condebatur. Nam ut Sacrosancti, ut inviolabiles deinceps essent Principes providit Augustus, assumpta ejus magistratus specie. Etiam Agrippam & Tyberium, in consortium hujus domini, ad venerationem civium & spem successionis provexit. *Quid, (Boetius) quod solius hujus Magistratus fastigio cetera imperia*

imperia poterat Augustus preminere etiam cum nollet usque quod
 que preminens videri? Certe sub hoc nomine in posterum ordi-
 narie Monarchica successio adornata & promotata est. Hanc hono-
 ris coronam perennem retinuit per XXXVII annos. Imperato-
 ris semel atq; vicies partim nomen quod attinet more consueto
 ad unguem depingit Muretus: *Duces exercituum antiquitas re-
 bene gesta, gaudio & impetu victoris exercitus Imperatores con-
 clamabantur. At qui postea rerum potiti sunt, alio sensu imp-
 ratores vocati sunt, cum eo nomine summa omnium rerum pote-
 sta indicaretur. Sed cum quodam iam imperium adepti, quoties
 aut per se aut per legatos insignem aliquam victoriam adepti
 erant, Imperatorum nomen assumebant. Et sic Augustus no-
 men Imperatoris semel atq; vicies pepererat. Hanc jam fuere post
 placidæ requiei ingressum, Cæsari, illorum qui ad plebejam de-
 jecti humilitatem, in vilium rerum cura & cogitatione sord-
 escunt consecrata Necyssa, hæc ebuceinata pro capto illorum
 laudum emblemata, hæc de mortuo principe judicium. Nunc
 sublimiora me alliciunt rerum arcana, vale itaq; vulgus igno-
 bile! vale fax gentis Latine infima! vale profanum instabile &
 futile agmen! Tu vero salve generosa prudentum cohors! Sal-
 ve illustrium capitum veneranda panegyris! Salve nobilium
 concio augusta! Qualia Regi vestro fatis perfuncto occinistis En-
 agonismata, pace vestra paucis examinabo.*

CAPUT. II.

§. I.

GRAVIS illa, & verecundo intelligentiæ succorrorata, illu-
 strum animorum de Principe Oratio, variam sui reve-
 lat schematis figuram, aliis miti placidoque stylo, ad om-
 nem humanitatis gratiam est composita, aliis aspero
 & difficili, nullum amicæ benignitatis sensum admittit. Ille a-
 perto pectore, minime suæ cupiditati fucum præterdit; iste
 aperto

oſpetto obteſtoque reconditos intus ſenſus premit, alius a fronte,
 quam reſeſſu animi ſecretiore. Hic provido omnia conſilio me-
 titur; iſte faſtidioſa moroſitate ingenii ferociam pandit. Pleriq-
 ue Marcelli vehemens impetus, & Catonis ſeveræ rigiditatis ſu-
 percilium; multis Fabii religioſa cunctatio, & Cæſaris officioſa
 largitas. Adeo ut in diverſiſſimo hoc ingeniorum Theatro diffi-
 cilimum ſit, quæcumq; ſcrutinii ſagacioris adhibueris trutinam,
 cognitu, ultra pars circæ exæquialia ſacra, credulitatis majoris
 reportabit coronam. Noſtra cura in præſentiarum, prudentiam
 deſuncti, extollentium & honeſta ſpecie adornantium voces exa-
 minabit, tum forte arguentium & reprehendentium ineptias, cap-
 put ſeqvens ad amuſſim minime captioſam expendet. Prudentes
 poliſtiores ſedulo in id incumbunt; quæ ratione omnia illa excu-
 ſationes ſevolucro recondant, quarum invidia clim Auguſtus
 flagraverat; & quæ virtutes illius, nebulis tenebriſcoſis involvere
 videbantur. Itaque ſic rem omnem reputant: Ad bella civilia,
 ad calamitoſa diſſidia, Divinum Patrem neceſſitudo, non effre-
 nis impetus, non inconſulta temeritas pepulit. Nonne oportuit
 filium & hæredem commune gentium jus obſervare? nonne pa-
 rentis effuſum cruorem, detrufione nefariorum ſicariorum ad
 ſulphurea Eumenidum ſtagna, repoſcere? Nonne perturbatiſſi-
 mam Reipub: confuſionem ferro & armis quietare? Poſtea vero
 e medio ſublatis æmulis, ac potentiaæ confortibus, an priſtinam
 ſtatus libertatem concederet? an multitaria imperia iterum re-
 ſuſcitaret? an arbitrariam vivendi facultatem reſtitueret? minime:
 nam diſcordiis diſverſa civitas hujus remedii patiens non erat.
 καὶ γὰρ πρὸ καὶ παλιὰ πᾶσι ἀδύνατον ἦν δημοκρατικῆς ἀνο-
 τῆς σωθῆναι, refert Dio. In magis itaque ſalubrem formam,
 convertenda fuit Reſp. unius imperio conſervanda & reſtauranda.
 Hoc effecit noſter, non tyrannide, non ira, non ferocitate, ſed
 modeſtia, prudentia, & civiliore remedii genere. Tantus inſu-
 per erat inclytæ memoriæ ſenis in patriam amor, ut non ſolum
 totius imperii corpus diſpoſita compoſitione ſtabiliret, intra-

terminos & munimenta destinata, partim Oceanum, partim longinqua flumina Euphratem, Danubium & Rhenum conservaret, legiones idoneis & oportunis locis collocaret, provincias, ad publica adminicula partiretur, classes quibus maria transfretare posset extrueret, ea harmoniæ congruentia, ut ad ubertatem pariter ac tutelam singula universis responderent, & in mutuos invicem usus expedita essent. Sed etiam in fanis sacrificia, in foro justitiam, decenti ritu administrandam curavit. Legibus vim, judiciis auctoritatem, optimatibus rigorem restituit, apud socios omnia modesta civiliq; licentia gessit. Non potestatis magnitudine spiritus altos gerebat, non omnibus insolentiæ gradibus exultans, Deos hominesq; contemnebat, non sumpta quavis agendi temeritate populum infinitis injuriis contumeliisq; vexabat, non impotenti libidinum imperio subiectus, diras in alios dominationes exercebat. Sed ad conspicuum honoris culmen proventus restricto insolentiæ freno, non minus virtutum quam dignitatum apice supra alios se efferebat, publico regni & civitatis, commodo, curas cogitationesq; intendens. His ferme vocum captiunculis personabant illustra illa capita, quæ desiderium præsentis status, & obsequia erga ingenuum ejus auctorem serio induerant.

§ II.

Sophismas sermonis sui principia ordiuntur sapientes: *Hi pietate erga parentem, & necessitudine Reip: in qua nullus tunc legibus locus, ad arma civilia actum, qua neque parari possent, neq; haberi per bonas artes: Justam causam ab initio statim præ-tendunt, ingressum Augusti, per civilia arma delineant, factumque excusationis modestia recondunt: quæ ipsis mandavit pietas erga patrem, honor erga regem, obsequium erga dominum. At sub hoc sophismate rationem potissimam & primariam prudenter celant, nam stratagemate usus fuit Octavius, dum videbatur interfectores patris persequi, funestoque ferro Remp: invasit, sibiq; subjecit. Hic autem omnem armorum illius crepitum,*
omnem

omnem dominandi appetitum, omnem libertatis oppressionem, affectus filialis erga parentem, tamquam fomentum totius incendi bellici, sic sanctimoniz pigmento oblinere satagit. Veram causam ingenue profiteri subyerebantur, nam sub specie ultionis arma contra patriam sumere iniquum ostendit Boeclerus hac *Deceat*: *Valet hoc loco illud Ciceronis Philipp. 2, 22. omnino nulla causa justa cuiquam esse potest arma contra Patriam capiendi. Ita si vel maxime jus ultionis subesset, usurpari autem illa ultio non posset, nisi cum perturbacione Patrie, jam sanctiora Patrie jura, sonatum ultionis coercere possunt & debent. Ut autem magis magisque, quamcunq; suspicionem ab Augusto diluant hi Φιλοκαίσιποι addunt: arma civilia neq; parari neq; haberi per bonas artes: Sed hic inscii a recto tramite in erroris vastum precipites prolabuntur antrum, nullum unquam bellum civile, quamcunq; induat faciem Circeam, sine miserabili Reip. lapsu concitari potest, & si non per bonas artes paratur, utiq; non excusanda, sed vitanda & prorsus refugienda ejusmodi excidia; An probanda clandestina & turpissima Augusti machinamenta? An cum Antonio Lepido aliisq; falsiloquia? an conciti per largitiones veterani? An proseriptiones civium? An imago pacis cum Pompejo? An foedus Tarentinum Brundisinumq;? nunquam in eternum, nam hae stipulae erant, quae in incendium Reip. conjecit, majorem adhuc dum, flammam sparserunt, & graviolem ruinam omnium non solum minitae sunt, verum etiam intulerunt. Hujus Tragediae *ἰστορίων* tragicis efferamus verbis capite sequenti, ubi ex asse occasio datur hae de re discurrendi. Videtur itaque excusando inculcare magis principem veneranda hae clarissimorum hominum concio. Sed hic retinendum illud intuentes animos illorum antiqva virtute & fide onustos:*

Si desunt vires, tamen est laudanda voluntas.

Alias verbis notatu dignis Christophori Forstneri claudio paragra-
phum: *Quemadmodum caloris vi non modo sicca, verum etiam
quae in propinquo sunt humida, absumuntur: ita bella, etiam quae
justa*

justa causa suscipiuntur, nefanda quæq; opera, cædes, supra, sacrilegia secum trahunt. Nemo Marcem ita in potestate habere ut nusquam exorbitet. Nulla ducis prudentia, nulla industria, nulla severitas tanta unquam fuit, quæ hoc potuerit efficere, ut quod natura noxium est, fieret innoxium.

§. III.

Proporro ita secum ruminare pergunt; *Multa Antonio, dum interfectores patriæ misceretur, multa Lepido concessisse, postquæ hic socordia senuerit, ille per libidines pessum datus sit.* Fallax iterum latet anguis in herba, eo ipso dum principem omni vacare culpa pertinaciter urgent, licentiam bellorum civilium in memoriam revocant, omnemque importunitatem non Augusto sed Antonio & Lepido adfucant. Triplex itaque in illarum linearum cancellis explicationis genus observa. *Primum;* innuitur astutia defuncti, eo; quod omnem cogitationis vim, omnem dominandi petulantiam, omnem devastationis ferociam, ad unum scopum ordinaverat, quem dum adipisceretur, nihil interim pensi moderatique habuit. Atq; hæc sane ambitio, per omnium temporum spatia pullulans fuerat scaturigo, rerum novarum molitoribus, ut nullum intentatum omittant discrimen modo avaritiæ aut potentiæ inenarrabilem possint restringere sitim. *Secundum* egregie notantur diversarum partium & sociorum voluntates, cupiditates, libidines. Antonius societatem potentiæ cum Octavio instauraverat, non ut ejus dominium corroboraret, sed ut sibi regnum pararet. Lepidus itidem suis cupiditatibus, non amicitiae aut personæ Octavii dedit, quod veniret in cruenti foederis societatem. Itaq; ut quisq; ad metam destinatam perveniret, mutuo sibi concedunt omnia, & veluti per quasdam *Μακράς τῶν δουρασιῶν*, permutant odia, amicitias, facinora. *Tertium* Excusationi talem adornant formam, egisset Augustus multo mitius humaniusq; si solus sine adminiculo aliorum rem gessisset, quis igitur culpam omnem, in sociis triumviratus residere contumaciter non autumat? Sed hæc omnia inquit Bœclerus rursus ad dete.

detestationem & fugam bellorum civilium, non ad excusationem valere debent.

S. IV.

Gnare satis Prudentium ulterius posthumus discursus fenscentem popularem dominatum in ἀναρχίαν, & omnium rerum confusionem degenerare, ejusque remedium μοναρχίαν existere, hac combinatione illustrat: *Non aliud discordantis Patriæ remedium fuisse, quam ut ab uno regeretur.* Addo ἐξήγησεν Dionis: ἡ μὲν ἐν πολιτείᾳ ἔτω πρὸς τὸ πὸ βέλους ἦν καὶ πρὸς τὸ σωτηριώδες ἔρον μελεκοσμήθη. Et *Respublica quidem sicut hactenus dictum est, in meliorem salubrioremq; formam fuit ordinata.* Quam illustrat Argentoratensis commentator: *Melius uocat & magis salutare unius imperium, non tam generali illo respectu, quo Monarchia ceteris imperandi formis præfertur, quam in hypothesis & consideratione presentis temporis statum, quasi tu dices: eam tum fuisse verum Romanarum conditionem, ut consuli saluti publica melius non posset quam unius imperio.* Laborabat Roma temporibus Augusti Cæsaris irreparabili libertatis ἀπληψία, quam sanare & in pristinam pacatam stationem inducere impossibile erat, omnia factionibus laborabant, a virtute non gradu, sed præcipiti cursu ad vitia discurrebant, a negotiis ad otium conversa civitas, omnia honoris præmia ambitio possidebat. Requiebat immensus itaque liquoris cataclysmus, qui foetidissimum hunc Romæ obductum fitum & gangrænam discordiarum conjuratorum, mundaret, ablueret, purificaret. Id optime præstare potuit sua dexteritate unius ad imperii gubernacula promotus. Mirum autem videtur Quirinos quondam auspiciis Lucii Bruti felici ausu libertatem adipisci potuisse, Marcum vero Brutum Cæsare interempto, idem decus appetentem, infeli ciconamine rem aggressam fuisse, verum causam istius fati diversitatis dabo: *Quamvis Tarquiniorum Regnum vetustate, in robustissimam firmitatem coalitum erat; Tamen contigit Lucio, Tyrannos, sine tumultu, sine cæde, sine invidia,*

depellere. (Quod in conversione Rerump. aut nunquam aut raro accidere solet) Marcus vero licet ardore etiam insatiabili recuperandi libertatem a tyranno occupatam flagraret, quoniam id armis attentabat, nihil profecit. Diversorum propterea esse etiam, diversas fuisse causas consentaneum est. Infantia imperii Romani, quamvis libertatis studio inenarrabili teneretur, tamen non ambitio, non studia partium, non invidia, non avaritia, mentes, cogitationesque ejus ut leqvioribus temporibus corruerat, sed de propagando urbis lux pomario, de patriæ salute & amplitudine decernenda, unice intenta erat. Non dum solutiore mollitie sobria vetustas infecta, non lautis mensis, non flagitiosis quæstibus inhiabat, sed unanimi conspiratione, summi & infimi inter se congruentes, ad speciosam pro Rep: mortem tamquam ad portum aliquem tranquillum & placidum properabant. Adolescere autem postquam cœpit gloriosa Quirinorum potestas, una morum corruptela, armorum studia, dimicandi libido, cum enormi militum licentia adolevit. Magistratus donis & ambitu, suffragia civium emerebantur, auctoribus innovatorum adhærebant, religiosiores nummi quam numinis cultores. Quid igitur Lucio Bruto, in tanto rerum tranquillo statu obesse potuit, quin totum populum tam egregii facinoris socium haberet. M. Bruto id non successit in corrupto imperio, quod nisi beneficio servitutis malagma aliquod salutare agnoscere non potuit. Insignis etiam fuit diversitas, inter primos Romanos & ultimam Romuli fecem, ut & inter illos qui dominationem affectabant. Tarquinius superbia, insolentia, crudelitate bilem omnibus commovebat; Octavius vero, comitate, largitione & clementia regnum sibi stabilivit; qua tantum effecit, ut imperium tamquam rem hæreditariam, nemine contradicente in Tyberium transmissit. Didicit male feriata gens Romulea, jam indea tertio bello Punico, conflagrante virtute Scipionis Æmilii Carthagine, manubiis, spoliis, exuviis & intolerabili ferocitate luxuriare. Inter quotidianas rapinas, inopes tamen erant, nam sicut devastandi
ita

ita absumendi modum plane nullum observabant. O quam immutata igitur a veteri integritate ingenia, hæc fluxa vanitate immerfa! quam penitus demagogica petulantia corrupta! quam libertatis & *πλευραρχίας* incapacia! Necessum certe erat Octavio Augusto, qui immorigerorum huic perturbatissimo statui pergeret solertia, vi & virtutem monarchica mederi, opitulari, suppetiasq; ferre. Sic enim Boeclerus: *Inter omnes imperandi formas presentissima est via Monarchia; qua nervum, ut ita dicam, disponendi ordinandique in manu habet; quaque, non ut cetera regiminis generis, efficacia suæ robur, a multis momentis suspensum agnoscit, sed potius ipsa, à se omnia actus momenta suspendit, dispensatq;.*

§. V.

Quid sibi vult laus illa lepidissimorum capitum? Non regno tamen neq; dictatura, sed principis nomine constitutam Rep: Pulchrum sane remedium, acerbitate nominum sublata, rerum quoq; ipsarum tollere ferociam. Potuisset Augustus, armatis lacertis, funesto ferro, & trucidandi immitti rabie, regnum sibi vindicare; Potuisset dictaturam perpetuam ultro oblatam, constanti fronte exercere, sed neutrum voluit, probe conscius, diadema regium expulso Tarquinio, auctoritatem Dictatoris interfecto Cæsare, illa subditorum tam acerbe dilacerasse, ut horum nomen etiam in perpetuum e Rep: exploserint. Principis igitur caractere, in quo nulla superbæ scintillula, nullus tyrannidei fervor, nulla suspitionis occasio; inerat, contentum se reddidit. Ita solent cordatiores, quibus e meliori luto finxit præcordia Titan, quando imperiorum formæ permutantur, umbram saltem relinquere ejus & simulacrum quod adimunt. Observant id etiam accurate majores illius, nam post exactos Reges, quia quædam sacra per ipsos factitata erant, necubi illorum desiderium resideret, Regem sacrificulum creaverunt, veluti antea Numa Pompilius, tres summos Deorum flamines, Dialis, Martialis, Quirinalis, ut augustissimi imperii auctores & parentes eximio præ aliis honore colerentur. Cura hujus attentionis mi-

ritice traxit Augustum, dum eadem Magistratum vocabula retineret, munia senatus & legum nullo adversante in se transferret, titulorum inania contemneret, Principis appellatione contentus, cuncta hunc in finem, ut sub imagine veteris status, nova imperii forma lateret, abscondereturq;. Nomen Regium jure jurando ad orcum relegatū, fides in oculis erat, honos Dictatoris pariter deletus. Nam occiso Cæsare consulis inquit Dio, νόμον ἐπέθηκαν, μηδένα αὐτοῦ διατάσσει γένεσθαι ἀεὶς τε πεισάμενος καὶ θανάτου προκατόντες, εἰς ἐσηγήσῃαι τῶτο, αὐτ' ὑποψῆ. *Ne quis amplius dictator ferret, execrationibus impositis, morteque denunciata, si quis mentionem ejus rei faceret, aut suscipere eum Magistratum.* Quare non ab initio tantum vitavit, sed & postea oblata sibi a populo Dictaturam, pertinacissime recusavit Augustus: τὴν τε γὰρ ἐξουσίαν καὶ τὴν τιμὴν καὶ ὑπὲρ τῶν διατάκτων ἔχων, ὁρῶντο, τὸ πρὸς τὸ φθονοῦ καὶ τὸ μισθὸν τῆς ἀπακλήσεως αὐτῶν ἐφυλάξατο, cum enim haberet potestatem honoremq; Dictatura majorem, recte & prudenter, invidiam nominis publice odiosi declinavit vitavitq;. alias vero προέβη τῆς γερουσίας ἐπακλήθῃ, ὡς περὶ ἐν τῇ ἀκροβῆ δημοκρατία ἐνεόμισο.

S. VI.

Profundum imperii arcanum hac positione revelatur: *Mari Oceano, aut omnibus longinquū septum imperium: legiones, provincias, classes, cuncta inter se connexa*: Hinc partim in notitiam imperii Romani, partim ad cognoscendam concinnatam prudenter ordinationis οἰκονομίαν deducimur: Terminos namq; imperii idoneos constituere, loca distita muro & vallibus munire, totumq; corpus connexionē disposita corroborare, hoc opus hic labor est. *Termini enim sunt quasi claustra, ut alibi loquitur Tacitus, quibus imperium, non tam desinitur, quam adversus externos, aut vicinos munitur atq; custoditur.* Igitur circumcirca velut indagine claudendi, obex inimicorum molitionibus ponendus, malum ferioris ætatis arcendum, bonum presentis

sentis confirmandum; Id autem nunquam commodius, nunquam exactius fieri potest, quam si naturam propugnacula monstrantem sequatur Princeps, & statim maria, flumina, insulas, montes, tesque, & innumera alia immensam hoc in negotio prestare operam cognosceret; Quæ nisi summus ille rerum creatarum Plastes, in mortalium commodum ordinasset, quot rapinæ? quot invasiones? quot incendia? vicini invicem exercebant excogitentq;. Apud Curtium Tigris, Euphrates, Araxes, Hydaspes magna munimenta regni Persici vocantur. *Munimenta*, inquit Boeclerus, *ad propulsandam arcendamq; vim hostilem; simulque subsidia ad comitatus subtrahendos, ceteraque expedienda, quæ commercio, & transvectionibus constant. Hic ergo verus arcum atq; castellorum usus: quæ in medio imperii anceps auxilium habere, in finibus certum presidium præbere creduntur.* Augustus non tantum fines, non extrema, non ultimos terminos regionum subsidiis & legionibus munivit, sed etiam apud oportuna provinciarum validissimas disposuit copias, tam arcto vinculo coherentes, ut quotiescunq; aut ubicunq; desiderarentur, brevi tempore in unum potuerint coalescere. Locus prænominati Doctissimi Viri, in explicatione hujus sententiæ, nobis est *ἁρμονία*. *Ut enim harmonia & consensus illa magni corporis valeret, provideri imprimis oportebat, ne qua pars sanguine ut sic dicam aut vigore nervique impar esset, ceterique membra minus responderet.* Hanc si prudentiæ dispositionem ventura observasset posteritas, & veluti *ἀρχέτυπον* quoddam imitandum sibi proposuisset, non Danubii & Rheni ripas validissimis legionibus confortatas spoliasset, non tempore Constantini Imperatoris internecionem sibi parasset: non Barbaros undiquaque horrendis incurSIONIBUS, limites suos dilacerare permisisset, neque Regnum omne, cum perpetua ignominia eripere, dividere, confundere. Quem miserabilem Romanorum occasum, apud Boeclerum e Zosimo, & Onuphrio, exscriptum evolve.

Jus apud cives, modestiam apud socios: En Elogium vere Monarchicum, cum omnibus aliis in comparationis discrimen semet ingerens. Quasi discrete vellent prudentes: Divine Parens, molliter ossa tua cubent: placide quiescant manes, nam te vivente τῶν ὑπηκόων ἕδειξ' ἔθ' ὑβρίσθη, ἔτ' ἀπηγεγάθη, tu privato commodo publicum potius habuisti, te Reip: non Remp: tibi datam usurariam arbitraberis, non ut domesticam facultatem augeres, ut rem domi amplam relinqueres, ut subditorum loculos evacuares, omnes industriæ nervos & vires consumpsisti, sed fidem in foro, dignitatem in curia, religionem in templis confirmasti, quo loco summa res esset semper attendens. Multi dum ad dominium eriguntur, summæ Majestatis conscientia elati, insolentius illa abutuntur, duriora in plebem imperia exercent, omnia ad libidinem suam exigunt, cupiditatibus liberius indulgent, ut in populum nihil detrectantem, ita in leges & jura datum sibi imperium censent. Tu vero aliter te gessisti, in summum solium evedus, humilitatem demonstrasti, benevolentiam erga omnes declarasti, cives ut familiæ tuæ domesticos paterno affectu proferebaris, non solum in præsens conservandæ potentia, sed in futurum propagandæ omnem navabas operam: Et quod maximam efflagitat laudis memoriam, modestiam sociis ostendisti, cunctisque regram exhibuisti. Non ut superbum Tarquinius illud animalculum, inferioris sortis homines conculcasti, non permisisisti ut ille filio, conclavia urbium irruere, aliorum uxores elegantiores deperire, absente marito lectulum inqvietare, ad lusum conjugalem foeminam alterius deposcere, non excogitasti funes, compedes, fustes, catenas, exilia, in tormentum civium, sed mitis, cordatus, comis, per omnem viram in scenam prodibas. Abito nunc in pace, dormi secure, placide otiare, apud nos quamdiu Romanorum viget gloria, imo ad ultimam usque rerum omnium pælothriam.

Semper bonos nomenque tuum laudesque manebunt.

Inter decantata Cæsaris, non minimo splendore coruscat : *Urbs magnifico ornatu instructa; ita Boeclerus, Nam ut singulari & sublimis & incomparabilis habeatur summi imperii majestas, non solidis tantum artibus, sed inanum etiam splendore efficitur. Hinc oculis hominum haud raro servendum est: per quos omnium facillime intrat in animos veneratio. Sicut ex diverso vix aestimatur, quantæcunque dignitas, indigniori habitu vestita.* Duo in urbe cum primis dignationis & æstimationis encomia merentur, interior & exterior videlicet accurata dispositio. Gratiam interiorem conciliant templorum splendor, curiarum magnificentia, ædificiorum expolita elegantia, civium domus, triclinia, cænacula, culinæ, vestibula exquisitæ pulchritudinis. Forum deinde spatiosum, mercatorum cellæ, platearum late patentes aditus, perpetuis perviæ fossis, in quas omnes per canales & aqvagia sordes eluuntur, & quæcunque ad limites se porrigens decora delineatio, venustas, dignitas. Ubi omnis hic interior urbis habitus, omnis larga profusio, nullam laudis reportat coronam, nullum admirationis imprimit stuporem, nisi & exterius, mœnium robusta custodia, turrum ad cælum editis fastigiis, portarum validissimis clausulis circumveniat. Vallorum propugnaculis, fossarum profunditate, & quibuscunque Hercoteonica artis moliminibus circumcingatur : sic manet & manebit in perpetuum extraneis gloriosa, inimicis insuperabilis, domesticis honesta, colorata, pretiosa. Cum pondere itaque huc transferenda notabilis formula Cassiodori: *Hæc nostra sunt oblectamenta potentie, imperii decora facies, testimonium præconiale regnorum: hæc legatis sub admiratione monstrantur, & prima fronte talis Dominus esse creditur, quale ejus habitaculum comprobatur.* Hic tamen etiam modus observandus, ne ostentationis inconvenientiæ, profusionis abundantia, κακὸς γλῆσ affectationi potius quam gravioribus consiliis, destinari videatur talis magnificentia.

Pauca admodum vi tractata, quo ceteris quies esset: O ho-
mines candido ingenio, qui etiamnum antequam sacro si-
lento amissum Cæsarem venerari incipitis, cantione cygnea
longum & ultimum resonatis vale! quid verbis istis cedro di-
gnis intenditis? annon supplicia molitoribus rerum novarum
& insidiatoribus irrogata? recte: sic primo prudentiam de-
functi dum viveret sincero conamine extollitis, quomodo non
nisi enormiter debacchantes ferro jugulaverit; ceteros lingua
castigatos indemnes demiserit. Supremæ deinde rationis pon-
dus, a salute publica petitis, quomodo tranquillitatem Regni,
& pacatam ubique conditionem ordinaverit, imo ut cœtera
clementius tractare posset, quædam vi tractavit. Sic decet in-
genuos subditos, caput violentia mortis amputatum, non exe-
quialium tantum, sed & elogiorum coacervatis cumulis humare.
Abusus hujus sententiæ passim obvius est apud Magistros domi-
nationis, & consultores tyrannidi amicos, quidquid enim cru-
deliter agunt, quidquid superbe machinantur, quidquid sophi-
smatum comminiscuntur, in promptu est excusatio *Quædam vi*
tractanda quo ceteris quies sit. Sed vi pia vestra labia nihil
aliud intelligunt quam justam & licitam severitatem, qua neque
imperantes neque obedientes neque ipsa Resp: carere potest.
Nunc subsistite quæso, & Regem vestrum mortalium consortio
sublatum, inque Deorum communionem adscitum venerabundo
silentio prosequimini, palam præstitum hoc singulari studio ve-
strum obsequium, scitote superos immortales superabundanter
aliquando recompensaturos. Nunc ad abstergendum sociorum
vestrorum copiose manantes lacrymarum gemulas curriculo
percurram. Sed Heu me miserum! nullum apud illos apparet
mœstitiæ signum, nullum doloris indicium, omnes truculenta
facie, austero vultu, ferocibus oculis attoniti errant; interim qua-
lis sit sonus ille minax eorum, paucis audiendo, auribus beni-
gnam præstare operam allubescit.

) 33 (

CAPUT III.

§. I.

Rurima salute impertio te Romulidæ gentis generosa reliqua propago! fas sic mihi paucis nenias, quas busto extincti regis Ausonii, religiosioris conscientiæ stimulis agitatae consecrasti, auribus evulso stalagmio excipere, & sacrum erga Dominum affectum, cum æterno gloriae tuae præconio, proceribus præsentis seculi delineabo. Sed cheu me intellicem! prohi Deum atq; hominum fidem! quid video? delirante animus? deliquium ne patiuntur collyria? sum ne tam subito e statu mentis dejectus? vel an infucata? an vera? an Morphei præstigiis libera quæ conspectui pupillorum offeruntur? nulla apud flagitiosissimos mortales contristatio, nullus dolor, nulla consternatio, sed omnes truci vultu, scelesto conamine, crudo stomacho, lumine cassum Principem opprobriis, contumeliis, blasphemis, laxatis venenosarum linguarum frenis lacerant, petunt, lacessunt. Sed heus Quirinæ stirpis teterrimum catharma! Heus Romulidæ gentis seminarium improbitatis! quæ Furia? Quæ orci Noctisq; filiz eo vos adegerunt, ut quam primi nominis Imperiij; vestri conditores, e lupæ uberibus sævitiæ suxerunt, eam manante ex majorum sanguine, in ilia vestra irruisse, animosq; detestabili iracundiæ morsu corrupisse, cum æterna ferocitatis ignominia proderetis. Non possum cum intueor vultus vestros, & ingredior memoriam editi in regem sceleris, quin una superos immortales moveam, velint quodcunq; comminisci possunt miseræ genus, & quæcunq; contagia, incendia, terræ motus, inundationes conjungere, & in capita fortunâq; vestras effundere. Vel si nolint ipsi talium monstrorum immanium, non aditu bonorum, non congressione, non Hyperionis jubare, non hoc communi aere dignorum ultores existere, dignentur ferocissimas Barbarorum copias inextingvibili iracundiæ flamma accensas concitare, quæ deformatos vitæ morumq; infamia

mia inquilinos, omnesq; eorum vicos, pagos, villas, civitates, urbes, ferro funeribusq; crudeliter exhauriant. Quorsum refederunt in vos cumolata Divi Augusti beneficia? illamne ab ingrattissima multitudine, mercedem & fructum, laborum, periculorum, victoriarum suarum promeruit? ut propter maledictam lingvæ vestræ licentiam, ne cineribus quidem sacratissimi Principis otio concessio frui liceat. Quæ res tantam vobis audaciam dedit? An gentium jura? Sed illa Regum ingenuam observantiam, cultum & venerationem deposcunt. An sacrorum religiones? at illæ Regem ut Deum honorari mandant, propria itaque naturæ vestræ indoles tantum nefandum scelus commenta est. At candidi Octavii nimis ut vobis videntur mores asperos, animumq; generosum increpatis libertatis studiosi. O perditam Civitatem! quæ semet propitius hospitantem, Romam mundi caput, Romanos terrarum omnium Dominos facientem tolerare non potuit. Sed arma civilia, cupidinem dominandi, vires armaturæ, Pompejanarum illusionem culpatis. Hircium & Pansam dolo Cæsaris ablatos, extortum invito senatu consulatum, proseriptiones civium, divisiones agrorum castigatis, acerbatis deinde Triumviralis facinora ruminatis, quot Clarissimi incolæ extincti? intra domos, in foris, in compitis, in fanis. Quomodo omnia ferro & sanguine funesta, urbs ipsa cædibus, ludu, diris exemplis impleta, capita jugulatorum pro rostris ostentata, corpora in publicum projecta, quæ canes & volucres pavere. Nulla humani diviniq; juris patrocina, nullus propinquitatis candor, nulla amicitia sanctitas, nulla religionis conscientia moram aut modum crudelitati adferre potuit. Hæc omnia animadvertitis, & Cæsarem propterea diris execrationibus devovetis. Sed expurgabo frontem, & tela in Augustum explosa eminus, summo cum iniquissimorum civium cordolio evellam; Quid bella civilia ogeritis? Quasi pietas & inulti parentis manes passi fuissent filium quiescere. Quid imperandi stimulos? Annon in honorem sceptri natus, ut accepit a genitoris manu Regnum, factum rectumque illud

illud transmittere ad postereros niteretur. Quid fortitudinem militum? nonne pro salute patriæ, strido ense, quoniam legibus in corruptissimo statu Reipubl. nullus locus, debuit vigilare. Quid simulatam Pompejanarum partium gratiam? Annon æmulus dolo illusus, ob invecundos suæ superbiæ spiritus aliquando, casu graviori rueret. Percipite igitur Regum vestrorum sectores, inimici virtutis, ruptores sanctissimorum fœderum, quam inique Principem maximum, genere, fama, atq; copiis inclytum, deformatum ærumnis, coopertum omnibus miseriis, occultis insidiis oppugnatis. Quid horribilius? Quid iniquius? quid auditu detestabilius? quam quos a latronum immanissimorum vi custodivit, quos gloria & honore exivit, quos Italiæ possessores effecit, eos ejus nominis infestissimos faniones, & stirpis persecutores esse. At Hircii & Pansa effusum cruorem exprobratis, sed impie & sceleste, nullæ hic Cæsaris retriæ; nonne ille in capiendis Antonii castris promptissime dimicans cecidit. Hic vero a prætorianis ejusdem, veruto sauciatus Bononiæ vitam cum sanguine fudit. Abrepta munia senatus conquerimint, sed an *πολυαρχίας* perditum lusum Monarchiæ instaurator fortissimus toleraret. Tot deniq; Clarissimas familias Erynnidis pocula degustare coactas defletis, sed cur immorigeri essent? cur enormiter oblatrando crimen læsæ Majestatis committerent? cur non a Diis destinatum Regni caput agnoscerent? stultissima crania, carpitis quod non intelligitis, carpitis tamen ut intelligere videamini. Accede ipse de rogo Divine Auguste, effringe naturæ claustra, prodi e Mausoleo, indue ad tempus exuvias mortalitatis, ubi estis Magi, lamia Pythones, resuscitate mihi demortuum cadaver, ubi sunt succi tui Circe? quibus olim Scyllam & socios Ulyssis transformasti, ubi incantamenta Medea? Colchorum Regis filia, an virtus & potentia vestra consenscente diuturnæ dominationis robore, cum ætate elangvescat? erigite mihi ad breve temporis punctum, corpus defuncti Octavii, ut mores populi sui videat ipse, ut sermones funebrales propriis hauriat

riat auribus. Divine Pater impiissima est hæc concio, æternis suppliciis vivos mortuosq; maculare pergunt. Utinam nullum beneficium vivis ipsis præstitisses! Sed nec sic culpa vacares, ingratiſſima enim est hæc turba, quæ furibunda rabie correpta nescit quid garrat, quid eructat. Frustra tot discrimina vivus intrepide adiisti, frustra cum Antonius Brundisium eſſet profectus Campaniam ivisti & ex urbe Capua, Calatia, Casilino, decem millium multitudinem corraſiſti, frustra milites ejus libellis & pecunia, per emissarios corrupiſti, ut duæ legiones Martia & Quarta ad te transirent, frustra D. Brutum Mutinæ obſeſſum depulisti, cum tamen omnia tua molimina, omnes conatus, omnia gesta apud pernicioſiſſimos cives, veluti austeræ tyrannidis scævitiæ monumenta recondita sunt, superſedeo enumerare omnia illa facinora, quibus per orbem terrarum inclaruiſti, nihil prodeſt, ſi abjectiſſimam plebem admiſſi ſceleris conſcientia pungo, ſufficiat, te inter cœlicolas tripudiare, tuosq; oſores debitas dignasq; propediem Divinæ juſtitiæ pœnas perſoluturos. Sed reprimam me & ſingrediar examen dictorum nequiſſimorum hominum, quæ quamvis miſere cineres defuncti Octavii torqueant, ſpecioſis tamen monitis politiciſ exuberant. Attendite attendite itaque Qvirites, & ſero tandem dolete quam nequiter quam inhumane adverſus Dominum veſtrum egitiſ.

S. II.

Ur decora de Auguſti bellis prolata deleantur, haud elumbium verborū ponderibus, libertatis ſecutiores ſermonem ordiuntur: *Pietatem erga parentem, & tempora Reipublicæ obtinui ſumpta Ceterum cupidine Dominandi concitos per largitiones veteranos.* Inurere pravitatis ſtigma in ipſo frontiſpicio Cœſari delectantur, quod cauſas veras & certas ſupprimens prætextatus ultionem cædis Paternæ arriperet, ἀπειθεύς suam παλιγγὴν turpiter demonſtrans. Sed valuit hoc omni temporis momento, qui veras cauſas occultare ſatagunt, prætextatus pro veris oſtentare ſolent.

Egregie Boeclerus: *Videas id fieri, aliquando etiam in rebu-*

consilium, bonis ac licitis, ubi ex scitis aularum, pars magnorum consiliorum est, celare consilii causas, sed præsertim ea ars usurpatur, in consiliis bellorum & similibus molitionum ab ambitione, avaritia, & id genus cupiditatibus aliis causis & originem trahentium. Sed pedem retraho, ne quotidianam & acutissimam Politicorum de causis bellorum *διὰ* reficere videar, & quomodo nunc justos bellorum motus, nunc causas isfortias, nunc verba prætextata, speciosis adornant ratiociniis: ignarus horum evolvat H. Grotium de jure belli & pacis. Ego pleno gradu contendo ad subolsaciendam quid *cupidine dominandi* gravis nosster indigitet auctor Tacitus. Hic sub incudem dissertationis absque omni dubio Monarchiam revocat Cæsarum, & quomodo Augustus imperium occupando, minime tyrannidis nomen effugere potuit. Cum enim habenas dominii, postquam Julius Cæsar naturæ persolvisset debitum, invito senatu affectaret, non potuit illud sine cade, sanguine & tumultu efficere, quæ omnia tyrannidem abunde *κατακλιπεία*. Postea vero cum regimine perfecto oneraretur, consensusque populi sufficiens accessit, titulo glorioso moderatoris summi coronabatur, adeo ut non possessio tantum penes Octavium sed & jus mox esse cœpit, nam quos in honorem sceptri sibi succedere voluit, populi consensu subvexit. Verba Bœcleri igitur omnino notanda: *Fuerit itaque fortasse nimis in humanum, perpetua tyrannidis infamia eum notare, sine cujus singulari imperio Resp. consistere non potuit. Cum præsertim in tali casu distingvenda sit diligentissime illa temporum conditio, qua quæ stante adhuc Rep: jura Majestatis usurpare conatur; & deinde qua ipsa Reipub: conversio atque immutatio novum peperit imperium.* Circa tempora Augusti fatalis aderat illa Recumpub: periodus, qua conversionis tumultu, & Quartæ Monarchiæ robore illustraretur gens Romana. Ineluctabilis enim est fatorum necessitas, quæ res omnes, latentium causarum vinculis irretitas, per suos gradus ordinesque ad destinatum ab æterno finem, immutabili lege deducit. Duo itaque momenta seria

ruminacione digna sunt: *Primum* Providentia DEI, voluit jam fator
 paterq; ille rerū omnium, fons prosperitatum perennis & scaturigo
 bonitatis inexhausta, vaticiniū, per labia Danielis ebuccinatū adim-
 pleri, voluit belluam illam terribilem & formidabilem ferreos den-
 tes habentem vires suas experiri, voluit sermonis sui profunditatem
 temporis plenitudine corroborari; Nulla itaq; difficultas, in con-
 versione imperii, Augusto intervenire potuit, nullum damnū, nul-
 lum impedimentum, tanto moderatore conatus & cogitationes
 dirigente, cujus potentiam impedire & subvertere nulla vis, nul-
 la industria valet, quidquid miser homo contramachinetur.
Secundum Heroici spiritus acumen, cujus beneficio Cæsar in-
 ulitata magnitudine ingenii, ad summam publicarumque rerum
 effectum conscendit, omnibus belli ac togæ dotibus seculi sui
 eminentissimus, abstrusissimorum moliminum miraculis horri-
 bilis, signorum, quales τὸ καθολικόν, τὸ δραχμήιον, τὸ μερολοπρεπής
 ostentator gloriosissimus. De hujusmodi portentis ingeniorum,
 multum se fatigat, civilis sapientiæ schola; videt quomodo for-
 tunante immortalī numine, applaudente cælo, incrementa illu-
 stria majestatis capiunt; quomodo pace & trophæis, memorabi-
 les, fatalia Rerump. puncta, tamquam in cardine suo circum-
 gyraunt, quomodo quoquo versus ambitionem stimulant, incre-
 dibili fortunæ pergunt indulgentia, quæ cum supra communem
 mortalium sortem esse abunde intelligunt, tacito silentii murmure
 horum actiones, colunt, devenerantur, exosculantur. In hac e-
 minentissima heroicorum capitum genesi, cum acerrimus fuerit
 Augustus, vaticiniis figuratus, prodigiis & signis præmonstratus,
 pluralitate actionum confirmatus, nihil mirum illum tot sangui-
 nolentis Martis congressibus, tot clausi Jani templi documen-
 tis, universæ telluris angulos illustrasse.

S. III,

Partum ab adolescente privato exercitum, corruptas consulis
 legiones, simulatam Pompejanarum gratiam partium:
 Quale de istis vocabulis ferendum judicium? Annon vicuperii
 secum

secum trahunt ignominiam? Nonne gladium privatum in præjudicium Majestatis tendit, debuisset non proprio, non arroganti ausu, sed senatus auctoritate, sed publica voluntate, quid animo agitabat effectui dare. Sed ad communem canonem casuum, *ῥόδοξα & ἀνομαλίες* Heroicorum mentium revocare insulsum. Alias idem judicium corruptio militum Antonii apud Brundisium promeruisse, non enim est cordati Principis per emissarios, aliorum contra omnem honestatem, milites emercari, *Aliud vero est dicit Bœclerus si quis sponte fidem exuat, & ad alterum transfugiat: tum enim recipere transfugam licet, quem antea non licebat emere. Non ignoro equidem, quam frequens ejus doli usus prisca recentibusque sæculis fuerit: sed nec illud ignoro, quam cordatis viris semper displicuerit, & quam usurpantibus labem imposuerit. Illos, quibus omnia principum honesta & inhonestia laudare mos est, nihil moramur. Interim videant, qui cum illis faciunt, annon periculosum sit imperantium Majestati, indecorum humana societati, adversum recte rationi, pravis exemplis vincere, id est, quid aliud, quam bellum vertere in latrocinium?* sequentes paragraphi, Pompejanam cladem dolo circumventam aperient.

S. IV,

Increpato malo effectu stillans sequitur: *Mox ubi decreta patrum, fasces & jus prætoris invaserit, cæsi Hircio & Pansa (sive hostis illos; seu Pansam venenum vulnere adsumum, sui milites Hircium, & Machinator doli Caesar abstulerant) utriusque copias occupavisse. Cicero vir apud Romanos, & auctoritate & animi constantia gravis, svasor apud senatum exiit, ut jus prætoris Augusto in exercitum, quem multa difficultate corraserat, spontaneo nilu offerretur. Unde honoris illa insignia cum infinitis aliis in ipsum delata fuerunt, unito omnium consensu. Quid ergo cunctaretur Hircio & Pansa e medio sublatis, an permetteret delectam illorum manum sine principe vacillare? Nonne debuit, qui summus erat Populi ductor, errantem gregem in viam ducere? vel sineret ne in partes sibi male cupientium, &*

Reip:

Reip: perditorum transire? Ansamne daret Pompejo aciem su-
 am corroborandi, deferretne copiam Lepido & Antonio semere
 aggrediendi? quam hoc insipidum! quam insulsum! En stoli-
 dam & sine omni iudicio animadversionem. De duorum con-
 sulum Hircii & Pansæ præpropere interitu sententiarum varias
 deprehendo censuras tantum inter se discrepantes, quantum quod
 in Proverbio Propertii dici assolet: *Hypani Veneto dissidet Eridano;*
 Refertur Hircium in acie fortissime stantem, telis Antonii idem
 lumina clausisse, Pansam pariter prælio redeuntem Bononiæ le-
 thali vulnere læsum e vivis demigrasse. Aliis vero ratum est,
 ambos, opera Cæsaris vita privatos fuisse, ut solus Rep: orbata
 consulibus & Antonio fugato victoriæ trophæum obtineret.
 Pansæ propterea suspectum habent vitæ terminum, quod Glyco
 medico custodiebatur, quasi venenum vulneri indidisset. Hirci-
 um vero in pugnæ tumultu a suis militibus, quos Cæsar nimi-
 rum talis doli auctor, ad facinus corruerat, interemptum tra-
 dunt; vel ab ipso Octavio violenter percussum. Sed ut illa res
 sese habuerit operose inquirere mihi non præsumsi; sufficiat hic
 affectum perverforum erga Dominum liquido demonstrasse.

S. V.

Ex tortum invito senatu consulatum, armaq; quæ in Antonium
 accepit, contra Remp: versa. O miseros! quæcumq; con-
 fingere possunt fallaciam, in hominem fati præventum detru-
 dunt, & famam nominis quæ bonis artibus obtinere non pos-
 sunt, maleficio impetrant; Instar sacrilegi illius qui cum virtu-
 te gloriam parare sibi non posset, Dianæ Ephesæ celeberrimum
 in toto oriente templum exussit. Non revocant sibi in memo-
 riam, quæ tantam Cæsar infamiam devoraret, cum omnes illi in-
 visi, puerum per contemptum nominarent, quæ macula illum
 adegit fœderis passionem cum Antonio inire, & depulso senatu,
 consulatum irrerere. Vaferrimi mortales ita ne didicistis, vobis
 omnem exuere, Augusto vero induere, culpæ abominationem.
 O factum bene! malis nequitiarum artibus inclarescitis, obitoque
 sceleris

sceleris detestandi facinore, nomen vestrum ad venturam indies posteritatem divulgatis, nullo veri honoris ornamento conspicuum, nullo ingenuæ dignitatis splendore illustre.

§. VI.

Sed en horrendum flagitium *ἀνομιαν* ! *Proscriptionem Scipium, divisiones agrorum, ne ipsis quidem qui fecere laudatas:* In novo Principatu, aliis remediis tyrannus, qui vi & fraude, aliis legitimus Princeps, qui jure legibusq; dominationem occupavit, insistere solet. *Hic nullam sibi præsumere inhiat licentiam, quia cum regno regendi simul accepit leges, ad quas reddere rationem factorum suorum tenetur, minore se fastidio contumaciaq; effert, vehementes cupiditatum impetus reprimat, spiritum ferociter exultantem compefcit, & intra æquitatis polos se continet. Ille vero, potestatis magnitudine elatus, alto positus loco, summum in omnes imperium tenet, Remp: ex suo nutu gubernat, hostilia in cives arma provocat, & durissima in populum severitate grassatur. Præcipue ut sine æmulo imperii moderationem quocunque velit flectat, sollicita cura vigilat, tamdiu enim securitatis spiritum trahere non audeat, quamdiu vivunt qui exacti sunt, & qui fortiori jure dominium sibi competere existimant.* Hinc Forstnerus: *Quis non videt, periculum ex misericordia, (Tacit. 3. Hist.) & tollendum omnino esse sanguinem priorum Regum, sciendum in insignes viros, atque adeo omnem formidolosam virtutem; denique liberos, delatores, carnifices, cruces, securas, unica incolumitatis monumenta esse: cum clementia nunquam extingui possit odii semel concepti rabies, & desiderium perpetuum, vindicandi vel suas vel patriæ injurias.* Augustus Cæsar, Princeps alioquin tractabili & miti ingenio, non feritate animi, non innata crudelitate, non depopulandi libidine, sed necessitate adductus, ad sævissimam Nobilitatis Romanæ proscriptionem descendit, quod etiam per omnem vitam conscientiam ejus deinde pungebat, ita Bœclerus: *Nemini Principis exemplum dari potest,*

qui gavisus fuerit proſcriptionibus, civium & ſimilibus ſupplicioꝝ nam inhumana tantum tyrannidis iſ genus eſt. Auguſtus de quo loquimur, vehementer per omnem vitam indoluit & inhorruit memoria proſcriptionum. Ita ſolent qui cruore delectantur, qui regni ſui auſpicia, qui continuata temporum ſpatia laniena deteſtabili inſigniunt, miſeram ſenectutem, crudelitatis recordatione inſecare, & tandem veluti violenta morte ſpiritum effundere. In his illud Satyrici verum:

*Ad generum Cereris ſine cade, & ſanguine pauci
Descendunt Reges, & ſicca morte Tyranni.*

S. VII.

Sane Caſſii & Brutorum exitus parentis inimicitias datos, (quamquam ſas ſit privata odia publicis utilitatibus remittere) Nolumus crambem ſæpius oblatam recoꝛquere, hi ſunt illi qui piaculo, qui ſcelere, qui horrendo parricidio glorioſum honoris titulum promeruerunt, hi qui lubricæ fortunæ gradibus in altum exierunt, ſædamq; ſubito lapſu fecere ruinam. Conſurge adhuc e pulvere cœnoque tuo impuriſſimo Caſſi, & obruncato Cœſare, ſummæ poteſtatis apprehende ſaſtigium, arripe ſceptrum & rubore ſuffuſam tui generis fortunam, contaminofa parricidii lepra cohoneſta. Tu quoque ſcleratiſſime Brute, iungere temet in ſcenam, ut videamus qua ratione Dominum in curia ſedentem confodis, effer te ſtolide infamiſq; ſolii transmiſſe in filium hæreditatem, noli exhorrere, veni & ſævitiæ magnitudine, ad altiora firmamenti habitacula conſcende; ſed timore perſuſi, pudet jam vos in aprium exire; Furiaꝝ quotquot lurida averni regna inhabitant, vos circumdederunt, admiſſi ſcleris conſcientia indies pungunt, mentesq; diris terroribus agitant. O miſeri! jamne cognoſcere poteſtis factum, jamne intelligere indelebilem ſeditionem, jamne demum cum perpetua ignominia patratum regicidium ruminare: Heu qualis de vobis jam fama, poſtquam ipſi, & cineres & oſſa quoq; veſtra evanuerunt, per univerſum orbem circumvolitat, ſed ipſi in culpa eſtis, nullum amplius tegumentum,

tam prodigiosam rem celare valet, nulla excusatio, nulla speciosa verba, nullum acutum figmentum, tam fastidiosam maculam obnubilare; Nam si eqvo strigolo, floridum injicias stragulum, num eo meliorem eum reddes? si meretrici vultus mariscas fucos illinas, num spurcam corriges deformitatem? Igitur vos jam, nunquam extingvendam, summo cum propudio altercationem, blasphemiam, ignominiam, quoniam nullum amplius apparet alylum, ad nauseam usque devorate. Symbolum *ἑν περὶ βίβας* positum, *οὐρανὸν ἐκδοῦ* erit venustum, omnibus dominio aliquo ornatis, unde cognoscant Remp: sibi datam, non locatam & commodatam esse, ex qua non quam uberes ipsi dum vivunt, sed quam diuturnos commune bonum fructus capiat, allaborabunt. Immortales propterea evaserunt, Themistocles & Aristides, qui invicem insensissimi, quoties legationis Sacramento obstricti essent, aut ad ducendum exercitum profiscerentur, inimicitiam in finibus Patriæ, deposuerunt, reversi resumpserunt. Pariter nunquam satis laude macari possunt Athenienses, dum *ἀμνηστίας* *ὑψίστου* iniere. Quod velint etiam hujus seculi Domini recentis memoria tenere, ex toto corde optamus, vovemus, precamur.

S. VIII.

Nunc in secretiores recessus pectoris Augusti invehimur, ad contemplandum innatam illius bellandi prudentiam, & subdolum in pace Misenensi calliditatem; *sed Pompejum imagine pacis deceptum*: Ita postulavit tunc temporis Ratio status, & propositum dominationis, ut subdole & flagitiose cum potentibus suis inimicis ageret. Ita Philippus Macedo, vires suas quondam confirmavit, ita Numidarum fallacissimus Jugurtha, dominationis consilia tractavit. Tenebat Sextus Pompejus Siciliam, & Sardiniam, tuebatur se locis valde munitis, erat acies exercitatus militibus instructa, vinci ergo impossibile erat, nisi brevi pace, si modo imago pacis, pax dicenda. Ita disserit Vir ad miraculum in civilibus excellens, Clariss: Bœclerus: *Pax nihil aliud est, quam solepnis, publica & firma paxio, de*

*controversiis simul armis, deponendis, offensis mutuis abolendis & amicitia sancienda, idoneo fido, partium consensu facta: ita Imago Pacis, est infida, & temporis causa iusta conventio; in qua nonnunquam solennia quidem servantur, & species transigendi usitata resinetur, sed deest ex alterutra parte aut utraq; animus servandi que convenere; nonnunquam item, requisita quaedam deficiunt, vel in partium jure numeroque vel in paciscendi ratione. Vides quam concinne, quam cordate, quam competenter, factionem quamcunq; pacis revelat. Igitur ad prænominati Politicorum Phœnicis instructionem, quaternionem meletematum circa fœdus hoc Campaniæ initum adornabo. (æ) *De partium paciscentium jure & consilio.* Pacem accurate trutinando pangere, in aliorum beneplacito non consistit, quam penes quos bellandi potestas & summa imperii jura resident. In contentionibus autem civilibus, in turbato Reip. statu, in privatis impulsionebus hujus observationis rigor vigorem amittit, etsi hic quoque quietis communis, cerussatum resplendet simulacrum, factionis cujusdam firmioris conventionem præ se ferens. Exemplum ponderosum animadvertimus in Octavio & Sexto, uterque publicas pedibus conculcantes, suas res egerunt. Triumvralis tituli emphasi plebem occæcarunt, sub imagine compositionis, inextingvibilis cujusdam odii virus fovebant & celabant. Attende itaque malitiam hujus reconciliationis circa personas, uterque non spontaneo nutu, non sincero proposito, non tranquilla mente, sed exorati, coacti, inviti ad paciscendum descenderunt, ut ignobile vulgus eluderent; tempori inserviebant, differentes potius quam finientes armorum fridorem. Quæ fallacia crudas illorum illecebras non imminuebat sed obrundeabat, donec paululum conquiescente exostulationis tumultu, suos dolores denuo regustarent, retractarent, & acerbioris titillatione exasperarent. Ubi erat alma fides? a lingua dissentiebat animus, a juncta dextra amicitia, a vera *amicitia*, odiorum alta mente repositorum perpetua agitatio. Debet autem fides alias, in omni, omni inquam mortalium*

talium

talium conventionem veluti anima & spiritus totius negotii im-
mixta esse, simplici præcipue sanctitate in magnis publicisque
pactionibus; quia hoc pedamine stant Respublicæ, inicitur im-
peria, corroborantur dominationes,

Hoc sine non tollus pacem non æquora norunt.

(β) *Conciliatores Pacis.* Magnum momentum, vel ad sinceris-
tatem, vel ad imposturam, svalorum conferunt beneplacita, dum-
modo tria hæc puncta, *Æquitatem, Industriam, fidem*, quibus
officium illorum illustratur, tenaci memoria retineant. *Æqui-
tas* valde pacificandi studium tangit, abducendo partium men-
tes, a rigidioribus postulationibus, sedando nimis scrupulosas
disceptationes, utriq; parti quod justum & congruum est, con-
cedendo; cui adstipulatur *industria*, nihil enim tam arduum, quo
illa non enitatur, nihil tam remotum, quod non contingat, tam
profundum quod non eruat, tam obscurum quod non explicet,
tam difficile molestumq; quod non subigat, adhibendo in confici-
endo celeritatem, in providendo consilium, in agendo durabilem
constantiam, vel mitigandis animis, vel evellendis suspicionibus,
vel explicandis perplexitatum tortuosis spinis. Ubi *fides* eccle-
lestis illa propago, iterum omnia efficit, quæ non sua sed com-
munia, non propria sed publica commoda, servat, procurat, atten-
dit. Inter pacis Misenensis instructores, non numerabimus tumul-
tuantem multitudinem, nam hi non conciliationis sed necessitatis
jure adacti bacchabantur. Ex Cæsaris parte, primas obtinuit Anto-
nius, socer, vir Excellens & admirabili prudentiæ spiritu undi-
quaque illustris. Deinde Mæcenas & Agrippa, qui jam tum
absq; omni dubio catalogum amicorum implebat, quorum au-
dioritas, diligentia & adjumentum ad tractandum hoc negoti-
um adhibitum, qua autem mente usi? quo consilio & integri-
tate? tacentibus historiarum commentariis, curiose conjectare
desisto. Pompeji complures recensentur induciarum auctores, nam
& hic majori persuasione opus habuit. Primus fuit Libo, quem
cum Pompejus fastidiosè repudiaret Antonii cura e Sicilia evoca-
tus

tus Romam rediit, talisque iudoli consilii auctor existerat, ut ipsi congregarentur inter se Duces, quo discerent inimicitiarum furor-
 rem aliquantisper compescere. Inter hæc Mutia mater, svasu plebis
 ἑρραζομένη Διελύσει, ad filium se contulit, O callide factum! nam &
 natura blandiorem hunc sexum, ad pacem veluti generasse videtur.
 Hinc Boeck: *Dum simplicius agere licet mulieribus, multa disceptatio-
 nis semina suffocantur, quæ in magnas poterant difficultates excre-
 scere, si inter eos tantum res geretur, qui vel ex decoro sui sexus, vel
 ex formula sua fortuna, vel ex animi amulatione semper solent
 ἀντισμύνεσθαι, i. e. gravitate quadam amula, de non conce-
 dendo sibi invicem veluti concertare.* In Pompejanarum partium nu-
 merum, etiam, proscriptorū ambiguis passibus vacillans, fortuna
 reponitur, καὶ περιπόντες τῷ Πομπηίῳ ἀντιθεσθαι παρτωάλων
 inquit Appianus; Præcipue Murci ardens in reconciliationis ne-
 gocio studium & amor, commendationis albo intexendus erit,
 nam hic manibus & pedibus tamdiu enixe laborabat, etiam con-
 trā infidiosas machinas Mendori, qui ut breviter, & clare, & sub
 exemplo loquar, plane ad modum Callieratis, homo callidus
 fuit, & ad fraudem acutus, sine ulla religione & fide; donec tan-
 dem immixtis percussoribus impura morte constantiæ suæ pœnas
 persolveret. Scopus autem hujus Mendori, nihil aliud fuit quam
 Φιλαρχία, sive cupido imperii & præfecturæ, quid poterat ergo
 boni consilii, ab eo proficisci, qui nihil nisi propriam utilitatem
 habuit in consilio? Quomodo pax ei poterat placere, cui pessima
 & immodica libido habendi inerat? Quomodo Reip: tran-
 quilla privilegia ipsi prodessent, qui contra omnia jura, omnia
 populorum gentiumq; statuta, svasor Pomponio extitit, ut Cæ-
 sarem & Antonium apud se epulantes, cruento mucrone inscien-
 tes opprimeret, tunderet, obtuncaret? (γ) De passione ipsa tan-
 ta calliditate, tanta etiam mansuetudine, tanta dexteritate, circa
 hoc momentum usi sunt ambo contrahentes, ut nihil supra. Ultra
 citroq; circumcurstantes transmittebantur comitate affabiles a-
 micorum classes, in mutuam colloquium admissi festivo eloquio
 hybleo liqore madentia verba fundebant, deponebantur inju-
 riarum

riarum fastidia, graphico stylo exarabantur solennia pactio-
 num diplomata, sancte commendabantur, sacratissimæ Vestalis tem-
 pli sacerdotiique custodia, iungebantur dextræ, adjiciebantur
 εἰρημικὰ Φιλήματα veluti indices, obsides, & signacula, in per-
 petuum duraturæ amicitiz. Tanta religione sanctum hoc Sacra-
 mentum tractare & retractare videbantur. Sed percipe quæso,
 venustissimi in primordia Annalium Taciti commentatoris verba:
*Hæc est, pax ipsa: in qua nihil desiderare possis, nisi animorum
 fidem, & sinceritatem, i. e. spiritum & animam pacis, sine qua
 conventio quæcumque idolum fuerit, & inane simulationis inven-
 tum, ementiens habitum pacis, non exhibens vim ipsam. Non est
 enim in literis & syllabis pax, non in formularum angustiis in-
 eluditur, non in promissionum asseveratione continetur, non com-
 prenditur dextris, non amplexibus constringitur, ne sacramentis
 quidem sacretur, ubi defuerit unum sacramentum, fides & religiosa
 animorum consensus. (d) De iis que mox pactioem secuta sunt.*
 Pax desiderabilis illa mortalium quorumcumq; amica, qualem pri-
 ma fronte amatoribus suis se spectandam præbet, talis nunquam
 mutata indefinenter permanet. Hic quoniam fucato colore illi-
 nita erat, ideoque omnia turbis & discordiis insensissimis opple-
 bat. Cerealibus donis ambo Principes se mutuo excipiebant, ten-
 toria in aggere erigebantur, naves in statione collocabantur, sa-
 tellites in serie officii ordinabantur, siacero quidem omnia præ-
 textu, sed longe difformem miserabilem Tragædiam, convivanti-
 um sub vestes latentes pugionum cuspides intendebant. Scili-
 cet ut a Mendoro datum consilium scelesti conamine perficeretur,
 qui svaserat, mastrandos esse omnes cum quibus epulum
 εἰρημικόν celebraretur. Quo flagitio cum semet contaminare no-
 luit Pompejus, animus tamen ipsius perditus a cruento propo-
 sito prius desistere nesciebat, quam emissis legatis apertum bel-
 lum denunciaret. Atque sic ut vera pax, placidam quietem, dul-
 cem soporem, tranquillam conditionem, amicis suis alumnis
 procurat; Ita e contra imago pacis, lacrymabiles depopulatio-
 nes,

nes, furialia praelia, exitiosas lanienas fingit, excitat, tandemque omnes crudeli gladio consumit.

§. IX.

Sed Lepidum specie amicitia deceptum: in horum vocabulorum illustrationem, nihil addo ex proprio; Exscribo tantum Doctissimi Forstneri ingeniosissimi ingenii pondus, quoniam Augusti, Pompeji, Lepidi, & Antonii, imposturas verbis satis exquisitis delineat: Profecto insuanti mihi, qua in aula geruntur, & Principum sortem, quibus precipua rerum ad famam dirigenda, & denique totum aurati liminis genium; videtur illud simile taberna, in qua fuci venduntur, ubi nihil est syncerum; omnia personata & ad fallendum facta. Pervicacissima ars aularum est, amorem fingere, omitto dicere infidas spes, & trepidos metus, & nunquam quietam aulicorum vota. Ipsorum Principum inter se gesta vide: fuci scitent & doli, quos necessitas & imperii salus & pene honestum jubent. Rara est inter illos vera, nec utilitatis spe rumpenda amicitia; & que ut inter privatos, sola virtutis pulchritudine placeat. Et quamquam alio mercimonii genere, dehonestari creditur familia claritudo; tamen amicitia tanquam negotiatione, augere rem regium habetur; ut nec fraudem, nec sanctissima fidei pignora, suo vinculo, nisi utilitas subste, ligent. Hinc non minus vere quam false & argute Boccalinus dixit, fumum vendere privatis interdictum, solorum Regum mercaturam esse: & alibi, omnes lineas actionum regiarum concurrere in unum centrum, quod est evacuare socii loculos, & inde implere suos. Inde etiam solenne est principibus, qui occultas similitates inter se gerant, donec in aperta bella iste erumpant, interim donis, & muneribus, & legationibus nova regna, conjugia, viatorias, natum regni heredem gratulari, & omnia benevoli animi signa utilissima simulatione præferre. Sed hæc verba fata & vicissitudines illorum tantum temporum delineare mihi per svadeo.

Post Antonium Tarentino Brundisinoque fœdere, & nuptiis sororis illectum, subdole adfinitati penas morte exsoluisse: Omnibus in locis & in quocunque mundi cardine, præstantium incendia exorta, ibi etiam fœderum inviolabiles canones, sacrosancti habiti sunt, quo finitis dissidiis, mutua conventionione sancita publicum bonum, libertatis veluti privilegio roboraretur. Hic jam deberem, præclara Historicorum Exempla in medium producere quibus & fœderum sanctitatem, & eorundem necessitatem propalarem, ut sugillaretur nostri seculi improbitas comparatione paganismi. Sed brevissimas lineolas ne modestiæ effringam repagula ducere constitui, remitto illos quibus libido horum est, ad varios variorum auctorum commentarios. Hoc tantum dico in conventionione fœderali, publica quidem utilitas, securitas & necessitas prætenditur; sed quin suum quisque commodum spectet, minime in societatem venturus periculorum aliorum, nisi ex communi liqore, suum irrigari fundum speraret, dubitari non debet. Hinc pleraque fœdera vel quod uni parti satisfactum est, vel quod non ea quæ sperabatur inde redundet utilitas, vel quod maledictus habendi amor detegatur, dissolvuntur disrumpuntur. Exempla sunt de Atheniensibus & sociis apud Thucydidem; lib. 6. De fœdere inter Macedones, Achæos, & Epirotas isto, apud Polybium lib. 4. item inter Anglos & Hispanos contra Galliæ Regem apud Guicciardinum lib. II. consule omnino Forstnerum. In verbis Auctoris, Excellentissimorum Ingeniorum par, Justus Lipsius & Johannes Fredericus Gronovius *ἱστοριαι* seu *μετέωρον* observant, nam Brundisinum fœdus, aliquot annis prius Tarentino. Post concertationem enim Philippensem, ex obsidione Brundisii, inter Cœsarem & Antonium exostulationes & offensæ ortæ sunt, sed ibidem statim sedatæ, compositæ & disjectæ. Ideoque cum Fulvia, quatuor turbulentorum civium uxor, oportuno satis tempore vita privaretur, ut infidam passionem magis fidam redderet Cæsar, sororem suam Octaviam, cujus

maritus, Marcellus nuper ex communi hoc miseriarum erga stulo migraverat, Antonio collocavit, tamquã pignus factis firmum mansurã amicitie. Postea vero cum in Bello siculo, Antonius Octavii aciem viribus vellet confortare validissimis, causatus iras quasdam recentes Cesar, in apertum odium mentem crudeliter exasperavit. At Octavia scemina mirã virtutis, cum sciret se plurimum, apud fratrem valere, erat enim ipsi major nata ex Ancharia genita ille vero ex Tacia, ipsum adit, inimicitiisqve diluendis tamdiu laborabat, donec apud Tarentinum, denuo reconciliati, mutua invicem auxilia pacti sunt: Et Antonius Cesar, centum naves ad bellum Siculum, ipse illi duas legiones ad bellum Parthicum attribuit.

§. XI.

Hic est ille Antonius, Dux improborum, vorago nequitarum, mundi portentum, atqve prodigiosum inferni monstrum

Quo tantara nunquam

Effudere, Deo irato, truculentius ullum.

Qui relicta Octavia, Cleopatræ pellicis obscenæ turpissimæq; consuetudine plus quam familiariter utendo, ganeonis impurissimi infamiam sibi affricavit. Sed quis Alceto? quæ Megæra? quæ Tisiphone? abominabilis, fortissime Antoni tam enormiter sceleste & inhumaniter te deviare coegit, quid tibi eum impudica meretricula commercii? cur relictis castrorum fulminibus, lupæ immodicis cupiditatibus obsequeris? Nonne dum Parthici belli clarigatione operam dares, Delium lassivum, & vaserrimum puellarum formarum spectatorem ad Cleopatram, commune magnorum Virorum prostibulum ablegasti? qui illam corpus suum tibi elocandum in Siciliam transfretaret, quocum propitio Eolo appulit, visa hominis salacissimi venustissima oris figura, viz exestuante libidinem compescere valuit, quin rivalem se tibi adungeret; interim legatione hac impura solícite cures ad inescandum libidinosissimum Principem rediit. Illa vero non multo post, pompa & magnificentia stolidissima, per amnem Cydnum aura

faci-

facili, placide ad te alluebat; puppis metallo generoso spectabilis, vela Sidonio colore corrutancia pandebantur, remi argentei, ad lituorum tympanarumque harmonicos sonos, & canoros modulosa agitabantur; ipsa vero expolita libidinis victima sub tentorio Tyrio murice tincto, margaritarumque coronis distincto, in similitudinem Cytheræ condecorata venuste quievit, stabelloque lente agitato, delicatis genis ventum faciebat, inde vero corpus suum, ancillarum auxilio levans, per thymos & florilegia plantulas teneras glomerans, ad diu desideratum fornicatorem, concubina ducebatur. Quantum tunc impudicitiae argumentum dedit! vestimenta ferebat holoserica, & coccina, ostro & bombycino superba, sed pellucida, undiqueque visum transmittentia, adeo ut ne adultero quidem plus in cubiculo quam in publico ostendere potuerit præter verborum licentiam quibus omnis effundebatur obscenitas, ad satietatem impudicorum luminum pudendis motibus theatrum detinuit ita didicerat, hæc perversissime Antoni, cui comitas erat vulgati corporis vilitas in nassam suæ libidinis te & reliquos amatores pellicere. O te mortalium omnium infelicissimum, tantumne unius prostitutæ mulierculæ illecebræ valuerunt, ut te cum omnibus tuis fortunis pessum darent. Sed nec mirum, tot enim irritamentis, tot blanditiis, tot amatoris fraudibus, te circumvenit, ut vel ipsam Narcissum de quo Pœtærum commentum flectere potuisset, nocte dieque parata erat, quidquid agebas inter amplexus tuos hærebat si venatum ire placebat, mollibus pulsationibus prosequeretur, si navigatum ambobus in stega collo lacertis pendeat, si in cubiculum ire, ipsa se substernebat, imo noctu per urbem vagantem ancillæ habitu sequebatur! Sed audi ineptissimum Venetis mancipium, nonne generosæ tuæ bellicæ virtus, hæc leve sæmine castendiculas dissipare debebat? nonne robusta indoles, sequioris sexus lenocinia fastidire? Nonne semel in gremium impurissimum cogitationes depressas evocare? sed noluisti ipse tibi prospicere, noluisti perditæ naturæ, mansuetudinis imponere capistrum; repulsam passa est soror Oævii, propter indignationem Cleo-

patre, Abjiecisti honestissimam Matronam, resumpsisti enormibus vitis defecatum scortum. Phry tibi, itane profunde deiecit virum cordatum mentem mentumq; in sinum meretricis mergere, ut sine salutis & vitæ dispendio illinc revocari impossibile esset: Annon propter impudicam hanc fornicationem Cæsar gladios suos in jugulum tui tuorumq; exacuebat? Annon in naumachia apud promontorium Adæum, te cum tua mellitissima profligavit? ubi spoliis optimis certissimo trophaum erexisses; nisi garula & maledictæ amaciæ lingua, tam illustre undiquaque clarum honoris fastigium evertisset. Quæ etiam cum in Ægypto, veluti luxuriosus scurra sordida maleficiæ comminister, clandestina in exitum conjugis, cum Cæsare consilia fabricavit. Tu tamen stultissime barde, adeo demens impotensq; animi eras, cum apud Alexandriam palmas triumphales, multo sanguine partas reportares, ut galeam & loricaam prius tibi non exueres, quam Cleopatram armatis brachiis amplectens, labia ejus, ut erant mollia, dulcissimo rore stillantia & naturali melle tincta, ad satietatem usque lingeres. Vah egregium armati viri animum / postera vero luce cum fortuna Euripi instar, reciproca, alium demonstrasset exitum, tum demum corculi tui, dolosas machinas subodorare potuisti. Illa vero consilium in arena capiens, catarractas dimisit, pessulis & claustris obfirmatas, seq; in sepulchra clam recondidit; tuamq; mentem fucato rumoris murmure, quasi jam expirasset suavissimum delictum contristari curavit. Tum tu tam formidabilis bellator, pudet autem exponere, vesani amoris impatientia, internecionem tibi accelerasti, & quoniam servus Eros, quem dudum si quando necessitas excoluisset, te interficiendum extruxeras, tam nefandum regicidium patrare cohorrui, se ipsum transverso icu percuciens, tu crudeliter per propria viscera facinacem traasegisti; & sic trepide per proprium cruorem sulcans, multo cruciata animam exhalando, abijisti ab plures funestoque exitu didicisti miser, quænam essent callidarum conventionum pacta, quæ faminei lusus ultima merces, quæ denique in fide & affinitate

affinitatis certissima præmia. Sed nec Cleopatra, per. transactæ
 vitæ spatium factorum curam solutionem, expertæ muliebris me-
 ritus, abnucebat. Nam mammarum venustissimis globis, quos tot
 illustrium virorum ac Heroum digiti circumvoluerant, quosq;
 irritamenta salacitatis in amantium oculis fuisse suspicabatur aspi-
 dibus admotis, vita se spoliavit. Servasset cupide illam in trium-
 phum Augustus, ideoq; Psillos, qui venenum exegerat, ea qua
 potuit fieri celeritate comparavit. Sed interea temporis dum
 hi commorantur, infausta, misera, & calamitosa Cleopatra fa-
 tis perfungitur:

Vitæq; cum gemitu fugit indignata sub umbras.

§. XII.

Pacem sine dubio posthac, verum exentam Lollianas, Varia-
 nasq; clades: interfectos Roma Varrones, Egnatios, Julos:
 Merito hic increpationis nota stringunt Rudentes, & pacem & ejus
 sanguinolentam conditionem, alma nempe rerum quies, Princi-
 pum gratiam, flaminum pietatem, subditorum utilitatem procu-
 rat & promovet. Sed post varias clades, post Regnorum ex-
 haustas vires, post commoditatum omnium desolationem, sero
 tandem tam religiosa pacta inire, nec dum a consumptione Claris-
 simarum familiarum desistere; Quid tam dira molimina aliud
 præfigurare solent, quam signa & prænuntia gravi lapsu prope-
 diem culturæ Reip. adesse. Quibus enim nulla res jucundior videtur,
 quam armorum dimicatio, quam civium pariter & sociorum an-
 te oculos contrucidatio, hi omnem religionem, omnem fidem,
 omnem Justitiam, omnem charitatem, truci crudelitate abne-
 gerunt. Quæ characteristicæ notæ effusissimorum mortalium,
 quid indigent, quid importent discere ex Thoma Bozio Eugubi-
 no Lib. V. de ruinis gentium & Regnorum. Talis fuit poten-
 tissimus Monarcha Octavius Augustus, qui demum post exaltat-
 iam ferro & exidio ambitionem, sero tandem receptui cecinit:
 pacemq; consiliavit. Egregie ejus ingenium interpretatur Seneca,
Fuerit Augustus moderatus Silemens: nempe post mare Adriacum

Romano cruore infectum, nempe post fractas in Sicilia classes & suas & alienas: nempe post Preusinas acies, & proscriptiones. Ego vero clementiam non uoco, lassam crudelitatem. Magnam & inclitam laudis fiduciam, expectare potuisset Cæsar, si aureæ pacis dotes, ipsi antea fuissent cordi, si togatæ tranquillitatis munia non fastidio habuisset, si preces supplicum, si lacrymas querentium, si integritatem innocentium, attendisset, nec hominibus eadem, agris vastitatem, fortunis damnum, quando ad clasticum impunitæ licentiæ, præcipiti furoris impetu concitabatur attulisset. Sed quoniam nihil magis ipsi per omnem vitam volupe fuit, quam præmere equum generosum calcaribus, obtegere crines inordinatos casside, concurrere cum adversario, evadere in hostiles muros, pro gloria & victoria, nullum laborem, nullum periculum extimescere. Ideoq; pacem etiam aliquando stabilitam, sine furorc, sine tyrannide, sine cæde habere vix potuit. Sive enim externa sive domestica respicias, clades foris, domi cruenta supplicia erunt, quæ infamabunt peccatum Augusti statum. Nonne gravem in Germania ignominiam eademque accepimus Lollianam? ubi M. Lollius homo inter summam vitiatorum dissimulationem vitiosissimus, amissa victoria, terga vertendo infamem quæsit salutem. Nonne internecionem Varianam? ubi Varus Quinctilius, promptissimi juvenis Arminii stratagemate illusus, cum tribus legionibus, totidemq; aliis & sex cohortibus trucidatus est, denique nonne ad supplicium expositi? Viri famigeratissimi, Licinius, Varro, Muræna, M. Egnatius Rufus, Antonius Julius Marci filius, aliique quorum nomina, hic multitudinis numero, ad rem notissima figura exaggerandam, offeruntur. Hæc flagitiosa immodestia, Hæc licitorum effrenis licentia, decumana malorum mole cooperta, quid aliud parturientæ alvo enixa est, quam in perpetuam Cæsaribus Augusti ignominiam venturæ posteritati cognoscendum, formidabilem, execrabilem, & quam maxime detestabilem turpitudinis Colossam.

Claudite jam rivos pueri sat prata biberunt: Satis diu inter
 stridulos, sinuososq; undarum vortices tenuis mea carina quassa-
 ta, satis inter tumefcentium procellarum & fluxu um gurgu-
 stia arctissima agitata; nunc ratem feliciter emenso horrifono
 æquore arenæ applicabo, & inter virgulta liber ludere discupio,
 assilientes imo e gurgite ponti rabiosos fremitus, alto superci-
 lio despiciens. Sed o me insultum! Hei mihi imperito naucle-
 ro! qui inter vesani maris turbas, procul a beatissimæ ripæ oris
 aberrans, præcordia frustra oleo lætitiæ perfundo, restat adhuc
 pars pelagi, spumosi Neptuni tridentæ turbata, mihi trananda.
 Existimavi prudentum raucos clamores, dudum subituisse, nullo
 amplius iniquo affectuum glaucomate excogitato, spurcare posse pu-
 tavi, famam defundi Augusti. Sed percipio venenosum & inivi-
 dum os procasti sarcasmatum vomitu nunquam fatigari, video
 illos nondum impura dentium procastria cohibere; Væ vobis
 blaterones! quibuscunqve demum calumniarum formulis com-
 pellendi, nonne ad satietatem jam convitiarum missilia vibra-
 stis? nonne satis erat publica Principis facta perverfis censuris a-
 gitare? nisi & in privatam interioremque vitam penetraretis:
 Quid vobis cum Regina Cæsaris? quid cum matrimonio impe-
 ratoris? Quid cum Livia Drusilla? an consensu Tyberii Neron-
 nis, vel vi superioris potestatis, in thori sociam admissa? An in-
 ter viscera concepta semina infantuli formam jam dum recepe-
 rint? vel an propterea consulti per ludibrium pontifices? dum
 hæc omnia plenis cachinnis deriditis, mihi credite ipsi καλο-
 φάνη impurissimi stercore maculamini. Sed quam foeda, into-
 leranda, & principatui Octavii dedecora sunt, Attedii & Vedii
 Pollionis luxuria, exclamatis, quam odiosa, molesta, & gravis in
 Remp. Livia, dum muliebri impotentia, & fraude, suæ soboli
 quæ sitit dominium, quam intolerabili superbiæ spiritu, correptus
 Cæsar, dum per flamines & sacerdotes coli efflagitavit. Dumq;
 in destinando successore, non abreptus affectu, multo minus uti-
 litatis

litatis publicæ respectu curaque motus, sed callida affectatione gloriæ posthumæ, Tyberium elegit: Sed reprimate vosmet, parumper attendite, & non levem, circa problematum vestrorum refectionem controversiæ ferram reciprocabo.

§. XIV.

Domesticiæ dispositionis vitium palmarium arguunt, quod *abducta Neroni uxor; & consulti per ludibrium Pontifices, an concepto, nec dum edito parca vite nuberet.* Duplici nomine inter flagitia dominationis, lascivum hoc Augusti connubium referri promeruit. Primo videlicet ad ostentandam fastuosæ potentis iniquam licentiam, quod ad hunc modum libidini obsequi ausus esset. Deinde augurabatur acutum ejus ingenium, Liviæ fore per opportunum, gesticulationum ac calliditatum aulicarum instrumentum, quippe cui parem solertia foemina illa ætas non vidit, oblinata erat in palpebris gravitas, in fronte asperitas, in superciliis contractio astutiæ ingeniosissimæ certissima documenta. Præterea scopus hic & color facinoris, ad arcana dominationis spectat, dicit Clapmarius, dum prætendit quod maritus sua sponte uxorem concedat, vel ut Dio: *ἐξέδωκε δὲ αὐτῆν αὐτὸς ὁ ἀνὴρ ὡς πατρὸς καὶ πατρὸς*, scilicet honestum hoc schema quærebatur rei, quasi Nero conjugem tamquam pater gnatam elocaret: revera autem Augustus jura lecti confregit alteriusque sociam & quidem prægnantem abduxit. Efflagitavit insuper pontificum & sacrorum consensum, ut sub religionis & justitiæ penula, impetuosum Veneris æthum velaret. Qualem autem processus juris observationem, circa solennia matrimonialia attenderunt Romani, cognosce ex Celsi Mureti diætiis: *Ne mortuo quidem marito licebat olim mulieri ad secundas nuptias transire, nisi post decimum mensem, ne familia turbarentur, & quæ secus fecisset, infamia notabatur, & inde illa in institutendis exheredandisque posthumis formula: si quis mihi filius filiave in decem proximis mensibus nascetur: & insipisti ac custodiri nonnunquam ab agnatis prioris viri solebant.* Ergo idem servandum erat in divorcio, Ratio enim utrobique eadem.

Respon.

Consulenti autem Augusto respondere Pontifices, si ambiguum esset, concepisset Livia, an minus, non posse eam a Tiberio relictam statim alteri nubere: sin concepisse constaret libere posse. Responsum autem Oraculi, gravi iudicio notat Historicus: τάχα μὲν πρὸς καὶ ὄψιν ἐν τοῖς πάλαισι ἔργοις, πάσης δ' ἂν, ἐκ καὶ μὴ ἔργον αὐτῶν, εἰπόντες. Fortasse id quidem vere in patria jure invenerint, sed idem utique dicturi erant etiam si nihil reperissent. Valuit hoc omni ævo apud potentes, ut audacius peccent, presbyterum suffragia captare ac emercari siveverunt, satis gnari nihil esse in animis vulgi potentius, nihil verius, quam pigmenta a religione petita. Unde Mystarum officii reciproci memorum adulatio, & venalis in quæcunque potentum ministeria vanitas enata: Tanti facientes etiam hodie, ordinis eminentiam, & fortunæ splendorem, & amicitiaë necessitudinem, ut de curanda pietatis officio, de promovenda hominum salute, de propaganda Dei gloria, pene pensi nihil habeant. Imo inter laicos & Clericos perdita illa recepta consuetudo, ut princeps arcanorum civilium exclametur, & ad altiora usque firmamenti habitacula efferatur, qui speciosos titulos, colores, vestimenta, felici mangonio novit adornare, prostituere, vendere.

§. XV.

Ast quid nunc amplius agam? unde justum & salubre mihi consilium? eloquarne an sileam nescio, tranquillo ne silentii umbraculo, anceps cogitationum mearum propositum occultem? vel si efferro, si quod intendo, aperio, quo violento loquelæ modo fati incipiam? unde convitiatorum fortia murmura corradam? vos Erynnides, vos Eumenides obskuri ministri Ditis, præscribite mihi execrationum vestrarum quæ olim usurpatis tonitrua, & statim proporto, quidquid est sævorum in inferno numinum advocans, nefandum fornicatorem, cum omni stirpe, fortunis, imperio, devovebo & execrabor. Tu Octavi Auguste, Monarcha invidiosissime, tu Regum Principumq; illustre jubar, quo de-

mentis sopore tunc sopitus fuisti, cum relicta casside & balista, libidini ad probrum usque vulgaris famæ intersivires? quid cogitasti? quid intendisti? Proh pudor, quem nullus armorum fragor, nullus tubarum tympanorumq; clangor, nulla hostium aut inimicorum vis, superare valuit, illum venustioris formæ mulier, nictantibus ridentibusq; minis vicit, devicit, prostravit. Quem animi magnitudo, quem præliorum multitudo, quem victoriarum claritas, per scalas fortitudinis, ad celsissimum in mundo fastigium evexit; illum una furiosa Veneris rabies, per gradus turpitudinis disjectum fœdavit, commaculavit. Imo qui ferro, virtute, potentia, universos orbis terrarum inhabitatores sibi subegit, illum fœmina colax, se ipsam in strato substernendo voluntati suæ subiecit. Profecto laudo egregium facinus, bellator insignis clypeo munitus, semicinctium imbecillis mulierculæ reformidat, miles pelta & machera ornatus, vittam laciniisque fluctuantes extimescit; Imperator in acie exultans, lorica amictus refugium sub indusio puellulæ requirit; O si jam adesses lepidissime Democrite, & liceret tibi ad fatietatem cachinnos movere, Principisque plusquam heroicam generositatem, solenni tua syada extollere. Sed stomacharis fortassis tecum senex Auguste, ogganniendo; Qvis fœminæ tam venustæ, tam decoræ, tam incomparabilis, dulces laqueos, aureas compedes, & mellitissima ligacula subterfugere valuit. Facies plusquam aligera, oculi quovis crystallo puriores, capilli pubescenti florum lanugini comparandi, supercilia tanquam speciosæ majestatis imbricamenta rutilantia, genæ roseo verecundiæ decore pubescentes, labia roseo amoris liqvore madentes, collum ebore ac gypso quovis incrustato placidius, papillæ paululum nudatæ, delicatum oculis præsentum præbentes, totius denique corporis habitus, dispositio, agitatio, plena venustatis, plena dignitatis, stipes & truncus fuisset, quem tam multifaria, tam efficacia, Cupidinis irritamenta deviare non coegissent: Quid igitur mirum, si me mortali sanguine cre-

eretur, inescarunt, fascinarunt, seduxerunt. Vel annon mihi qui cælibatus solitudinem odi, de vinculo conjugali cogitare licuit? tandemque allici in ejus ordinis numerum, sine quo nec mundus stare, nec societas humana durare diu potest. Quid unquam iniquius? quid inconsultius? quid deniq; magis temerarium? quam matrimonium Principum increpare, præcipue cum nulla gens, tam barbara, tam fera, tamq; ab omni humanitate aliena, apud quam conjugii nomen, in amore non sit & in pretio. Sæcilissimum animalculum, bona verba quæso, summo ne jure necum disceptare gestis; qua ratione incestum tuum inurbanum excusari credis? recurris ad commune ganeonum refugium, incultas naturæ flagrantis ardorem, provocas ad mulieris undiquaque consummatam elegantiam. Hæc sunt matura tua ratiocinia, hæc Achillea argumenta, quæ factum qualecunque atrox protectionis umbone, satis superque cooperire existimas. Sed auscultâ paululum, ullum noli auribus obrepere fastidium; si juvenis alacri ingenio, robusto corpore, moribus eximiiis, animum Veneris stimulis agitatam, ad virginem in flore ætatis constitutam, ad puellam nullius viri commercio contaminatam convertisses, ut quondam Divum exorbitans consuevit progenies, muta siluisset fistula mea, nulla increpationis prolisset convicia, omnia excusationis verba, veluti e tripodè prolata exoscularetur. Nunc vero, quoniam alterius conjugem, alterius lectum, temerario ausu violare non subverberaris, quis te jure defendat? quis inverecundi adulterii culpa vacare auctoret? Non satis erat tibi absente marito, clanculum irrucere in dormitorium illius, uxorem blandis lussibus persuadere, lectisterium immodico strepitu turbare, pudorem matronalem, impotenti libidinis ductu expugnare, nisi & execrabile hoc factum grandiori facinore cumulares, occasione opportuna frui desiderasti, in timore autem furtum Veneris exercere noluisti, amasiam itaque tecum abstulisti, Neronem præclara Domina spoliasti; Exemplum omnibus horribile, piis detestabile, temera-

tuis etiam abominabile reliquisti, victor alias tot populorum &
 gentium. Sed tolerabile si & hic maledicta licentia, & plus
 quam brutalis furiosa rabies substitisset, nisi adhuc posito pudore,
 neglecta existimatione, obliato honore regali, in deteriorem
 incidisses dementiam; cur tam cito desponsatam tibi mulierem
 repetisti? cur Patrem statim una uxore & filio exorbasti? cur non
 donec Livia partum exsolvisset expectasti? Sed illud congenita
 naturæ tuæ savitia prohibuit, quæ ut virum derelictum, acer-
 biore molestia excruciares, ut incestuosa ἀμωπία, seu confu-
 sione spermatum temet commaculares, ut abusu insolentioris do-
 minii, infamiam tibi conciliares, stimulavit, adegit, compulit.
 Tanta erat animi tui impotentia, tanta mentis imbecillitas, ut neq; vi
 coerceri, neq; monitis & ratione ad mansuetudinem deduci potueris.
 Annon igitur jam gliscere credis, importunum tuum strepitum?
 annon quam valido innixæ sint pedamine rationes propalata?
 jactasti Cœlestem fere venustatem, extulisti faciei genarum & oris
 decentiam, delineasti totius corporis, gestuum, motuum, affe-
 ctuum figuras, sed quam subdole, quam temere, quam incon-
 siderate, unde tanta elegantia, tanta pulchritudo, in foemina o-
 nere ventris gravata? somnolentia, desidia, inertia, stupiditas,
 ignavia, langvida mentis vis, ingenii torpor, memoriæ debilitas,
 illas circumdare solet; facies cyanea & macilenta, maxillæ arc-
 factæ, buccæ pendulæ fluunt, tempora excavata dehiscunt, frons
 angustioribus spatiis contrahitur, genæ vel plumbeam livedi-
 riem, vel luridum pallorem induunt, oculos exiles, fluidos, præ-
 ros, depressos, supercilia pariter hispida, contracta, coeuntia in-
 gerunt, labia representant nigra, squalida, tenuia, distorta,
 mammarum bullæ conglobata figura rotundantur, fluidæ, molles,
 lactææ, distentæ, intumescences evadunt; totius vero corporis magni-
 ficentiam, venter turgidus, vastus, oppletus, deformem, mendosam,
 monstruosam reddit. Hæc sunt Auguste indicia pulchritudinis, hæc
 formositate signa, hæc ut tibi videntur viva Veneris paradigmata.

Quæ,

Quæ, mihi crede, ad satietandum insatiabili desiderio te non adegerunt, sed susceptum semel tuum & per totius vitæ spatium continuandum tyrannidis intolerabile exercitium. Quid igitur de conjugii Regum blateras? quam sint venerabilia, quam honesta, quam Sacro Sancta novi, tu vero consentiente Politicorum exactiorum ἰμοψηφία, castissimis illis fœderibus maculam, nullo spatio, nullo seculo, nullo ævo delendam attulisti. Debuisses cogitare dum in cæno voluptatum volutabaris, quot sæpe fortissimorum virorum acies, mellea puellarum philtrea disjecerunt, adeo ut qui omnes fortunæ novercantis clivosas cavernas superarunt, qui consilio rationisque pondere afflictionum turbulenta tempestates declinarunt, qui belligerantium arma memorabili robore obriverunt, qui eruditionis virtutisque famam, in omnem seculorum memoriam propagarunt; illis tandem, prò pudor! ad blandientium collyriorum nutus, svadæ delibuta loquela, & lustrans in vultu Venus, inevitabilis servitutis jugum imposuit, occasionemque dedit, mansuetis hisce animalculis, cum aeterno masculæ virtutis opprobrio, trophæum statuere. Coniecto ergo, quoties tua amasia, blandidulam in ore linguam, tintinnabulo sonantiorum volvebat, quoties ad speculum faciem componebat, quoties ad alliciendum oculos conformabat, quoties sericas vestes tenellis membris adaptabat, gressum molliter figebat, tempestatem oris placide moderabatur, totumque corpus ad decenciam singularem instruebat, toties credulum & incautum amatorem decipere unice machinabatur. Annon nosti, quam instabilis turba hæc mollis? nulla in verbis fides, in promissis infallibilitas, in juramenti religio, in proposito stabilitas; si oculis ludit, fraudes versat, si supercilia contrahit, concupiscit, non vult ubi velis, ubi nolis petit ulro. Hæc omnia seria ruminacione, dum in fortunæ gremio ludere licuit, pensitare debuisses Octavi, & nunquam tam acerbum & infame sceptri, successus, nominisque passus fuisses naufragium; Quid enim accidit? mulier

te tibi molestiis comparata, tot precationum modis expetita, tam cordiciter a te amata, victoris munus obire non subvertebatur; cum enim in grabato morbo correptus decumberes, & fructuum desiderio animus inhiaret, venefica illa, continuo præ-
 do adstitebat, ad stygias umbras temet detrudendi, tempus opportunum expectans; Cumque maturas ficus, infausta hora, suis manibus tibi dari efflagitasti, statim illas, quo pectore nescio, tabe mortifera illitas tibi porrexit, quas miser vaferrimi doli ignarus avido gutture deglutiisti, animamque per viscera grassante veneno, summa cum miseria exhalasti, hocque tuorum factorum, præliorum, victoriarum, etiam amorum ingratiſſimum reportasti præmium.

§. XVI.

Atende jam occasionem increpationis: *Qui Atedii & Vedii Pollionis, luxus: cur vergit in crimen Augusti? cur magnatum scurrilitas imperatori affricatur? cur nisi quod ipse magister morum, luxuriam illorum coercere debuisset. Alioquin fas est Principibus, imo necesse, leviores amicorum nævos connivendo tolerare; nam neque omnibus numeris absolutos, neque undique circumspectos illos adinvenire contingit, & concessis minoribus noxiis, grandiori & uberiori fœnore illæ ipsæ in rebus quæ majoris sunt momenti recompensantur, modo ne obscuriora illa errata, immodico abundantie abusu conjuncta, publicæ ærarii angulos, paulatim evacuare intendant. Grævion quippe delicta, famigeratissimus inquit doctorum virorum amicus Becclerus: quæque remp. gravant, minime Principes toleranda ducant: ne & in præsens invidiam sibi, & ad posteros dedecus fame suæ consciscant. Præsertim cum vel hoc exemplo moneri debeamus, quanto sint proniores hominum animi, ad tribuenda principi amicorum vitia, quam ex diverso amicis, Principum errata. Non adferunt hic prudentes illa, quæ male fecerit Augustus aut subdole, aliorum etiam instinctu accidisse; sed aliorum pec-*

vata Augusti culpæ annumerant. Etiam si non approbaret ea Augustus, imo manifesta vindicta luxum Pollionis, aliquando redargueret, memorantibus Dione & Seneca. Certe si Princeps optimatibus hominibusque peculiosis & locupletibus, nimium indulgendo concedit, superbæ & affluentæ opes Regni destinant, factionibus operam dant, aliaque moliantur, quibus & vires & copiæ imperii exhauriuntur. Quæ pericula Cleobulus Regi Meleandro figurat in Barclaji Arg: 3. ubi inter alia: Illa facilitas, illa indulgentia in magnates, illa tua tuorumque majorum incauta profusio, prodidit præcipuas imperii vires, aperuitque injuriis despectam dignitatem.

§. XVII.

E*n exemplum memorabile domesticæ calamitatis! Postremo Livia gravis in Remp: mater, gravior domui Cæsarum noverca: Quorsum credis diverfos hos caracteres nominum respicere? Matris titulo salutatur, respectu filiorum Tyberii & Drusi, quos dum ad altissima gloriæ culmina, variis modis artibusque extollere nitentur, gravis domui Cæsarum facta est noverca, obtusis quasi dominis & successoribus, qui vivente Augusto, imperio incubarent, & defuncto solum affectarent: Undemerito hæc nomina prudentes ipsi adaptant; quoniam sanguinem germanum stirpis Cæsaris, quibus potuit acerbitatibus vexavit, & fraudibus depreffit. Immergebat se insuper seriis publicisque negotiis, quin & secreta imperii imbecillitate sui iudicii librabat, quod & ipsum in partem invidiæ hoc loco venit, dum Augusti nimia indulgentia sin ejus impotentia toleranda tacite suggillatur. Scilicet ita solent mulieres, & præsertim matres in partem curarum publicarum operumque principalium admittunt. Uti grandi iudicio rimatur modo nominatus Bœclerus: item: Declaravit post Livie exemplum, etiam Agrippina, itemque Mammæe impotentia: que licet bonis ab initio consiliis filio studeret, mox avaritia sua, aliisque importunitatibus infamiam illi & dolores*

lores non minuitos attulit. Querula semper Rerumpublicarum fuit in mulieres, dominationis frena regentes lamentatio, præcipue in illas, quas fors propitior, ex humili contubernio, ad cæditas Regii Throni columnas euexit: propter mentis in hos se-
xu imbecillitatem & inopiam, animi consternationem, ingenii tarditatem & hebetudinem; scilicet deficiente calore, frigoris exuberans rigor, aciem calliditatemque omnem, ingeniosioris indaginis obtundit, immersusque humorum sentinæ animus, ad rerum grandiorum peticulationem administrationemque se at-
tollere nequit. Alias physiognomorum etiam hic valent iudicia, quæ sub formosissimi luminis elegantia, claro decentique corporis habitu, sæpissime θεοσίτων βλέμμα occultari dicunt; quam multæ enim vitiorum, turpitudinum, flagitiorum fœditates, & mille malarum artium studia, sub splendido venustatis velo delitescunt. Tolle illam fœminæ frontis, speciosam in multis formæ dignitatem, remove superba integumentorum aulæ; & sub venerabili virtutum morumq; stragula, animum impurum, iniquum, contaminatum, sub pretioso formositatis the-
ristro, spurcam recondi sorditiem animadvertes. Hæc imposturas fraudulentia, barbata mulier Livia artificiose sycophan-
tico supparo recondere didicit; Quas antiqua dierum infelix Roma, si effugere valuisses, nunquam tam inopinatam, inspera-
tam, tamque indignam honoris & gloriæ tuæ experta fuisses ruina.

§. XVIII.

Non absque ratione proporro *δοξέωσιν* superbiæ, supra hu-
manæ fortis conditionem progressæ damnare pergunt no-
minis Augusti ofores: *Nihil Deorum honoribus relictum, cum se templis & effigie numinum, per flamines & sacerdotes coli vellent:* Ut semel e tenebrarum clausulis in lucem emerit terræ illa soboles cyclopica; tantos sibi statim spiritus, tantam arro-
gantiam assumpsit ut nihil supra. Mortale fastigium egressus, divinos honores effagitavit, unde Dio: *Cæsar sum alia quædam*

hoc tempore fecit, cum Roma ac Patri Cafari (Heroem Iulium vocabat) Ephesi & Nicæ clarissimis Afia Bithyniaque urbibus templa fieri permisit; in quibus Romani homines, Rome & Iulio sacra facerent; extraneis autem Gracisque hominibus concessit, ut sibi etiam eum honorem haberent, quod Asiani, Pergami, Bithyni, Nicomædie fecerunt. Sed in quantum & qua ratione vana illa divini fastigii æmula ambitio & superstitio, semet exercuit, apud paganismi religionis cultores, qui ad unguem cognoscere inhiat, evolvat Samuelis Bocharti Phaleg & Chanaan, Gerardi Johannis Vossii Theologiam gentilium, Henrici Kippingii Antiquitates Romanas, &c. Alias originem, causas & modum hujus idololatriæ, vir sæpius summa cum veneratione nominatus Celeb: Bœclerus, hisce lineolis explanat: Dedit autem, ut hoc adjiciamus huic ambitioni originem partim superstitio, partim adulatio, partim inscitia; superstitio fuit, cum hominū præclare gestis celebrium memoriam divinis honoribus afficerent, neq; satise virtutem in vivis coluisse aut amarent nisi cælo eam inferrent, post mortem suorum heroum. Adulatio fuit, quod e. g. in Cæsares & Reges, adhuc in terris superssities decretis publicis congesta sunt divinitatis symbola. Insctia fuit, partim, cum opinarentur Heroes non esse veros homines, sed habere semideorum naturam; partim cum in Regibus & Regno aliquid Divini cernerent inesse, nec illud tamen, quatenus interpretandum colendumque esset, intelligerent. Quæ philosophia de divinitate imperii & maiestatis imperatoria, indeque emergentibus actionum regulis & formulis a paucissimis hodieque ita tractatur, ut inter nimium & parvum temperata sibi constet prudentia.

§. XIX.

Tandem ad ultimam glossologorum devolvimur *Ἰστορικῶν*; Ne Tyberium quidem caritate, aut Reip. cura successorum adscitum: sed quoniam adrogantiam, severitiamque ejus introspecterit, comparatione deterrima sibi gloriam quæspisset.

Solen

Solennis solet esse inter civilis prudentiæ Doctores aphorismus, tractare de successoribus Regum ad regenda scepra majestatis: Sed ego religiosam tractationem illorum sacrorum hac vice refricare nolo; tam enim robusto divinitatis sigillo obleratæ sunt, adeo ut penetralia illarum ingurgitare, ne ingeniosissimorum quidem hominum valuerit sagacitas. Variis & multifariis ad hanc humanæ dignitatis sublimem eminentiam itur viis; quidam aut nascendi sorte, in honorem throni perveniunt, aut transmissam a parentum manibus potentiam nanciscuntur, aut comitiorum suffragiis rerum gubernaculo admoventur, aut etiam oppressa armis repub. forti brachio imperium invadunt, ideoque non omnibus eadem mens, idem mores, eadem regendi facultas. Augustus Cæsar, in eligendo sibi successore, nullam imperii, nullam salutis publicæ, nullam suæ domus habuit rationem, quod tamen amor proprii sanguinis, cura Reipub. nominisque gloriosi pertinax affectatio ipsi injungere debuisset. Neronem præ Agrippa, privignum præ Nepote, peregrinum præ domestico, in solium vastissimæ Monarchiæ evexit. Omnia autem ejus molimina hoc subdole calliditatis ænigmate involuta erant, ut ex comparatione deterrimi successoris, cujus arrogantiam, savitiam, tyrannidem abunde perspexerat, honoris & laudis nunquam deturbandum erigere, & veluti emendicando extorquere posset vexillum, fieretque exasperante Tyberii ferrea duritie, post placida fata, omnibus gratus, jucundus, desiderabilis. Sed quæ prudentiæ encomium, quæ cordati principis decus, quælem honoris & ambitionis commendationem; Ipsemerit Cæsar Octavius Augustus, in stolido hoc suo proposito velificando, judicent illi qui superiorum & Rerumpublicarum secreta indies scrutari sverunt. Ego hic subiteo, & conticesco; interim Regum Regnorumque prospera auspicia, honorifica pignora, & radiantia Majestatis monumenta, submissa taciturnitatis recordatione, in perpetuum venerari, revereri, exosculari pergam.

CLAUSULA.

Tandem conceptuum meorum erudite ac Candide LECTOR, circa præsentis venerabundi Oraculi augurium ultimum adimplevi punctum. Nunc *littera defesso pollice sedit opus*. Exultate igitur Camænæ! date manibus plausus Pierides! mira dulcedine animum mulcete artiū liberalium Deæ! hic finis, hic meta, hic ultimus dissertationis terminus. Repetite iterum palatia bifidi Parnassi, adite placido murmure stagnantes muscosos Heliconis fontes, sedes vestras Aonias mecum hæcenus commorati retrogredimini visuri; pro favorabili ac benigno mihi præstito adjutorio, & adminiculo in hoc stadio meo decurrendo humiles vobis summa cum veneratione resono gratiarum hymnos. Proporro si quid in musarum Palæstra aliquando tentare pergo, adeste auxiliorum fœcundissimo rore, & melioris benevolentiae favonio mihi adspirate; sed impurum ingratiſſimi hominis stigma, vix subterfugere valeo, qui usque dum patientia vestra plus quam amica procacius abuti non desisto: jam dies deficit, jam alto mundi sponſus gurgite se recondit, jam concubia & opaca noctis imago nobis supervenit; ite igitur in pace musarum lepidissimi comites! ite Latonia germana proles, ite Thespiadum generosa pignora! imo

*Ite domum satura, venit heſperus ite Camæna,
Nobis invitis processit vesper olympo,
Et jam summa procul villarum culmina fumant,
Majoresq; cadunt altis de montibus umbra.*

Er-

Ergo:

Nunc mea festino volitantia carbasa ventis
 Eripere, & glauco turgida vela salo.
 Quod superest, sancis æternis legibus annos
 Te, qui quadrifidos, cernuus ore precor!
 Da facilem vitæ cursum! da linquere mundi
 Mortiferos fastus! gaudia vana soli
 Da pariter! tandem flammantia tecta tonantis,
 Infer & excelsi, Regna beata Poli!!

δοξα τρισυγία.

R. M. 61 21